

Nr 97

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en statens pris- och kartellnämnd, m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anledning av 1954 års priskontrollutrednings betänkande Konkurrens och priser (SOU 1955: 45) har för Kungl. Maj:ts prövning framlagts förslag, som innebär, att nuvarande prisreglering upphör den 1 januari 1957, att samhällets konkurrensbefrämjande verksamhet utvidgas och att näringslivets skyldighet att lämna uppgifter angående de förhållanden, som inverkar på prisbildningen, regleras. Härmed sammanhängande lagförslag har remitterats till lagrådet. Ifrågakvarande spörsmål torde senare, efter slutlig prövning av Kungl. Maj:t, komma att underställas riksdagen.

I föreliggande proposition behandlas de organisatoriska åtgärder, som enligt priskontrollutredningens förslag bör vidtagas i anslutning till den förordade lagstiftningen. Därvid förordas i propositionen, att en ny myndighet, statens pris- och kartellnämnd, inrättas den 1 januari 1957. Nämnden skall ha till uppgift att följa prisutvecklingen inom näringslivet, registrera konkurrensbegränsande överenskommelser, utföra särskilda undersökningar rörande pris- och konkurrensförhållanden samt bedriva konsumentupplysning i prisfrågor. Ledningen av nämndens verksamhet skall ankomma på en styrelse samt en chef i överdirektörs tjänsteställning. Nämndens personal skall — utom överdirektören — bestå av 78 befattningshavare samt vara fördelad på tre utredningsbyråer och en statistisk byrå. De nuvarande pris-

koutoren vid länsstyrelserna skall tills vidare bedriva den för nämndens verksamhet erforderliga insamlingen av uppgifter om priser m. m.

Det i propositionen framlagda förslaget innebär, att statens priskontrollnämnd avvecklas samt att kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden indrages. Statens upplysningsbyrå, som är knuten till priskontrollnämnden, föreslås skola anslutas till statsdepartementens organisationsavdelning.

Vidare föreslås viss utvidgning av organisationen hos ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor samt en förstärkning av näringsfrihetsrådet.

För budgetåret 1956/57 begäres följande anslag, nämligen till statens pris- och kartellnämnd för avlöningar 661 400 kronor och för omkostnader 150 000 kronor, till näringsfrihetsrådet för avlöningar 89 000 kronor och för omkostnader 9 200 kronor, till ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor för avlöningar 178 500 kronor och för omkostnader 19 200 kronor, till statens priskontrollnämnd för tiden t. o. m. december 1956 för avlöningar 679 500 kronor och för omkostnader 159 500 kronor, till avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd 180 000 kronor samt till kostnader för statens upplysningsbyrå 160 000 kronor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1956.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, *fråga om inrättande av en statens pris- och kartellnämnd, m. m.*, och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (X ht s. 9, 10 och 159) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna såsom förslagsanslag till Näringsfrihetsrådet: Avlöningar 118 300 kronor och till Omkostnader 10 200 kronor, till Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar 305 500 kronor och till Omkostnader 25 200 kronor samt till Statens priskontrollnämnd: Avlöningar 1 477 000 kronor och till Omkostnader 392 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande frågor till fortsatt behandling.

Inledning

Riksdagen hemställde år 1954 (skr. 217), att behovet av en fortsatt statlig priskontroll och grunderna för den priskontrollerande verksamhet, som kunde finnas erforderlig, förutsättningslöst måtte utredas, samt att de förslag, som därav föranleddes, måtte framläggas för riksdagen.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 tillkallade dåvarande chefen för handelsdepartementet elva sakkunniga för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Såsom utredningsmän tillkallades ordföranden i näringsfrihetsrådet, f. d. lagmannen Alfred Bexelius, ordförande, byråchefen Gustav Cederwall, ekonomen i Svenska metallindustriarbetareförbundet fil. lic. Hans Hagnell, ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren Fridolf Jansson, sekreteraren i Tjänstemännens centralorganisation fil. lic. Arne Nilstein, ledamoten av riksdagens andra kammare direktören Erik Nygren, direktören Holger Ohlin, ledamoten av riksdagens första kammare distriktsöverläraren Dagmar Ranmark, direktören Ragnar Sachs, ordföranden och chefen för statens priskontrollnämnd

ledamoten av riksdagens andra kammare Erik Severin samt ledamoten av samma kammare revisorn Erik Strandh. Utredningen antog benämningen 1954 års priskontrollutredning.

1954 års priskontrollutredning har, sedan utredningsuppdraget slutförts, den 3 december 1955 avgivit ett betänkande, benämnt Konkurrens och priser (SOU 1955: 45). Utredningens i betänkandet framlagda förslag innebär i huvudsak följande.

Giltighetstiden för den nuvarande prisregleringslagen, som enligt beslut av 1955 års riksdag gäller till och med den 30 juni 1956, skall icke ytterligare förlängas. I enlighet härmed skall den på grundval av nämnda lag bedrivna prisregleringen och prisövervakningen upphöra. Under normala tider skall i stället genom statens försorg bedrivas en prisregistrerande och prisanalyserande verksamhet, kompletterad med särskild konsumentupplysning i prisfrågor. Under särskilt angivna utomordentliga förhållanden skall dock prisreglering kunna förekomma. I enlighet härmed skall en allmän prisregleringslag utfärdas att gälla för dylika fall. Ett avskaffande av den nuvarande prisregleringen förutsätter att samhällets möjligheter att ingripa mot konkurrensbegränsande åtgärder inom näringslivet och till insyn i prisbildningen ökas. 1953 års lag om motverkande av konkurrensbegränsning inom näringslivet bör därför utvidgas till att avse alla slag av dylik begränsning och vidare skall nuvarande bestämmelser angående uppgiftsskyldighet enligt lagen den 29 juni 1946 om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet kompletteras och upptagas i en ny lag om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden.

I organisatoriskt avseende innebär utredningens förslag att den under normala tider erforderliga prisregistrerande och prisanalyserande verksamheten samt konsumentupplysningen i prisfrågor anförtros ett särskilt för ändamålet inrättat organ, statens pris- och kartellbyrå, samt att näringsfrihetsrådet och ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor förstärkes. Till spörsmålet om vilket organ som i förekommande fall skall handha den statliga prisregleringen har utredningen ej tagit ställning.

Över priskontrollutredningens förslag har yttranden avgivits av Svea hovrätt, socialstyrelsen, statens hyresråd, statskontoret, statistiska centralbyrån, bank- och fondinspektionen, lantbruksstyrelsen, statens lönenämnd, kommerskollegium — som överlämnat yttranden från nio handelskamrar — försäkringsinspektionen, statens priskontrollnämnd — som överlämnat skrivelse från Sveriges priskontorsförestandares förening — näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands samt Norrbottens län, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Inköps-

centralernas aktiebolag ICA, Kemisk-tekniska och livsmedelsfabrikanters förening, Kooperativa förbundet, Riksförbundet landsbygdens folk, Svensk industriförening, Svenska företagares riksförbund, Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Sveriges centrala restaurangaktiebolag, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Sveriges husmodersföreningars riksförbund samt Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

På föredragning av chefen för finansdepartementet har förut i dag till lagrådet remitterats förslag, innebärande att nuvarande prisregleringslag förlänges allenast till och med utgången av innevarande år och att en allmän prisregleringslag av beredskapskaraktär utfärdas att träda i tillämpning under vissa i lagen angivna förutsättningar. Detta förslag bygger på att en effektiv konkurrens finnes, för vilket kräves, att samhället bedriver en prisregistrerande och prisanalyserande verksamhet samt konsumentupplysning i prisfrågor och därjämte har möjlighet att ingripa mot konkurrensbegränsningar. Till lösning av dessa problem har på min hemställdan tidigare denna dag till lagrådet remitterats förslag angående vissa ändringar i lagen om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet samt angående antagande av en lag om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden.

Jag torde nu få anmäla de organisatoriska spörsmål, som innefattas i priskontrollutredningens förslag.

Förslag angående inrättande av en statens pris- och kartellnämnd

Nuvarande organisation

Priskontrollutredningens förslag avser statlig verksamhet av det slag som f. n. bedrivs inom statens priskontrollnämnd med statens upplysningsbyrå, länsstyrelsernas priskontor, kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och kollegiets statistiska byrås avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden (prisanalysavdelningen). Vidare berörs verksamheten vid ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor samt näringsfrihetsrådet.

Vad angår priskontrollnämndens verksamhet framhåller utredningen, att den numera förbättrade varuförsörjningen och den ökade stabiliteten i det ekonomiska livet möjliggjort en avveckling av den direkta priskontrollen på flertalet områden. Till följd därav har nämnden alltmer kommit att inrikta sin verksamhet på prisövervakande uppgifter. Personalen är sålunda f. n. till övervägande delen sysselsatt med att på grundval av en omfattande prisinsamling kartlägga och analysera pris- och marginalutvecklingen inom näringslivet. Dessutom utföres företagsekonomiska utredningar såsom räntabilitetsundersökningar, kostnads-, intäkts- och vinstanalyser samt kalkylgranskning. Nyss angivna insamling av priser sker i stor utsträckning vid de till länsstyrelserna knutna priskontoren. — Priskontrollnämndens personal uppgår f. n. till 78 tjänstemän, fördelade på ett kansli och fem byråer.

Därtill kommer statens upplysningsbyrå med 9 tjänstemän, vilken organisatoriskt är knuten till nämnden. Vid länsstyrelsernas priskontor, den s. k. fältorganisationen, är sammanlagt ett 30-tal tjänstemän anställda. Utredningen framhåller, att det endast på grund av den direkta priskontrollens ringa omfattning och genom anlitande av tekniska hjälpmedel, bl. a. hålkortsanläggningar, blivit möjligt att med dessa personella resurser bedriva en mera allmän kontinuerlig prisövervakning.

Den verksamhet, som bedrivs av kommerskollegiets monopolutredningsbyrå, består bl. a. i registrering av kartellavtal och andra liknande konkurrensbegränsande överenskommelser. Dessutom utföres särskilda undersökningar, då skadlig verkan av en konkurrensbegränsning kan tänkas föreligga eller eljest särskilda skäl finnes. Byrån har numera kartlagt förekomsten av registreringspliktiga kartellavtal inom flertalet områden av näringslivet. Till följd därav har personalen i ökad utsträckning kunnat disponeras för särskilda utredningar. Byråns personal, 23 tjänstemän, fördelade på två utredningsavdelningar och ett kansli, har emellertid visat sig otillräcklig, vilket medfört att ombudsmannaämbetet måst begränsa sina framställningar om utredningar hos byrån. — Den särskilda avdelningen inom kollegiets statistiska byrå för analys av pris- och marknadsförhållanden har inte, utom i ett fall, utnyttjats för avsett ändamål. Anledningen därtill torde delvis vara att det inte ansetts nödvändigt att för monopolutredningsbyråns räkning utföra prisstudier och analyser i större omfattning, så länge priskontrollnämnden är i verksamhet. Prisanalysavdelningen omfattar 4 tjänstemän.

De arbetsuppgifter, som sammanhänger med 1953 års lag om motverkande av konkurrensbegränsning, handhas — förutom av monopolutredningsbyrån såsom utredningsorgan — av ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor och av näringsfrihetsrådet. De personella resurser, som står dessa organ till buds — hos ombudsmannaämbetet 7 och hos rådet 2 befattningshavare — har visat sig otillräckliga. Detta förhållande kommer att ytterligare accentueras, om den direkta priskontrollen slopas och 1953 års lag utvidgas enligt utredningens förslag. Särskilt kännbart är behovet av ekonomisk expertis hos ombudsmannaämbetet.

Priskontrollutredningens förslag

Utredningen framhåller, att frågor rörande priser och konkurrensförhållanden intimt sammanhänger med varandra. Verksamheten hos de myndigheter, som handlägger dessa frågor, har därför många beröringspunkter. Något mera betydande samarbete mellan de olika organen har trots detta icke kunnat komma till stånd, beroende på gällande sekretessbestämmelser. Den nuvarande organisationen utgör därför ett hinder för en verkligt effektiv verksamhet på ifrågavarande område. Vid utformningen av den framtida organisationen bör fördenskull en rationalisering åstadkommas genom samordning av handläggningen av hithörande frågor. Den prisregistrering och

prisanalyserande verksamheten samt konsumentupplysningen i prisfrågor bör därvid sammanslås med den utredningsverksamhet, som erfordras för övervakningen och motverkandet av konkurrensbegränsande företeelser.

Utöver de personella resurser, som erfordras för priskontrollnämndens och monopolutredningsbyråns nuvarande verksamhet, krävs enligt utredningen personal för att möta behovet av utredningar vid tillämpningen av de föreslagna utvidgade bestämmelserna i 1953 års lag samt för att ombesörja konsumentupplysning i prisfrågor. Trots dessa nytillkommande arbetsuppgifter anser utredningen det möjligt att bedriva den framtida verksamheten på hithörande områden inom ramen för nu tillgängliga personalresurser. Omfattningen av denna verksamhet gör emellertid, att en förläggning till någon redan befintlig myndighet svårigen kan tänkas. Ytterligare en omständighet som talar för denna uppfattning är, att arten av utredningarna knappast sammanfaller med någon annan statlig verksamhet av ekonomisk-statistisk karaktär. Utredningen föreslår därför, att den utredande verksamheten rörande angivna frågor förläggs till en *ny myndighet, statens pris- och kartellbyrå*. I det sammanhanget understrykes, att förutsättningarna för att den åsyftade effekten med den föreslagna verksamheten skall kunna uppnås är, att det nya organet ges tillräckliga resurser redan från begynnelseskedet.

I fråga om de arbetsuppgifter, som ankommer på ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor och på näringsfrihetsrådet, framhålles, att denna verksamhet i huvudsak inte har karaktär av utredningsarbete. Utredningen föreslår därför inte någon ändring beträffande dessa organs ställning utan endast en förstärkning av personalen, främst vid ombudsmannaämbetet.

I detta sammanhang må nämnas, att utredningens förslag till organisation av den statliga verksamheten i frågor rörande priser och konkurrensförhållanden får till följd, att priskontrollnämnden samt kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och prisanalysavdelning kan avvecklas.

Enligt utredningens förslag skall pris- och kartellbyrån dels följa och analysera den inhemska och internationella prisutvecklingen, dels i anslutning därtill bedriva konsumentupplysning i prisfrågor, dels övervaka konkurrensbegränsande företeelser inom näringslivet genom registrering av konkurrensbegränsande överenskommelser och genom särskilda undersökningar samt dels utföra sådana undersökningar som ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor och näringsfrihetsrådet finner nödvändiga för sin verksamhet. Utredningen anser det angeläget understryka att pris- och kartellbyrån skall vara ett rent utredande organ. Det skall sålunda ankomma på byråns tjänstemän att klargöra de företeelser inom näringslivet som sammanhänger med konkurrensbegränsningar och prisbildning men inte att göra bedömningar eller framställa kritik eller yrkanden. Sistnämnda uppgifter skall åvila ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor.

En allmän och fortlöpare registrering av priser för olika förnödenheter och tjänster utgör en nödvändig förutsättning för att kunna avgöra inom vilka områden av näringslivet särskilda analyser är nödvän-

diga. En kontinuerlig prisregistrering är också påkallad för konsumentupplysningen. Ett krav, som måste uppställas på den prisregistrerande verksamheten, är att den skall kunna lämna upplysning om förekommande prisdifferenser mellan olika områden och mellan olika företagstyper. Av praktiska skäl bör registreringen till övervägande delen grundas på stickprovsundersökningar.

I detta sammanhang diskuteras huruvida beräkningarna av konsumentpris- och partiprisindex bör förläggas till pris- och kartellbyrån. Den prisregistrerande verksamheten inom byrån kommer otvivelaktigt att i stor utsträckning sammanfalla med prisinsamlingen för indexändamål. Utredningen anser emellertid, att närmare erfarenhet av byråns verksamhet bör avvaktas, innan frågan om ett överförande till byrån av indexberäkningarna upptas till behandling.

För den önskvärda insynen i prisbildningen och för en bedömning av behovet av särskilda undersökningar erfordras utöver prisregistreringen främst komparativa studier av prisutvecklingen. Dessa kan gälla priset på viss förnödenhet inom t. ex. fabrikant-, grossist- och detaljistleden eller prisutvecklingen i utlandet.

För bedömningar rörande konkurrensbegränsande företetsers inverkan på t. ex. pris-, produktions- och omsättningsförhållandena erfordras först undersökning och kartläggning av förhållandet mellan olika företag inom en bransch. Därutöver kräves i regel en mera ingående analys av företagsenheten. För detta ändamål erfordras vid sidan av s. k. räntabilitetsundersökningar kompletterande intäkts-, kostnads- och vinstanalyser avseende företagen som helhet, olika verksamhetsgrenar eller enstaka produkter. Av särskilt värde anser utredningen vara att få en omfattande kartläggning av vinstutvecklingen inom näringslivet i sin helhet. Därvid framhålles, att årliga undersökningar av kostnads-, intäkts- och vinstutvecklingen inom industrien redan sker vid priskontrollnämnden och statistiska centralbyrån. Att två myndigheter utför så nära överensstämmande undersökningar finner utredningen inte nödvändigt utan anser, att under normala tider centralbyråns undersökningar är tillfyllest för pris- och kartellbyråns behov. Utredningen ifrågasätter, om inte sistnämnda myndighet under förhållanden, då beredskapslagstiftningen är i kraft, bör få taga del av centralbyråns grundmaterial till dessa undersökningar. Även ett överförande av denna undersökningsverksamhet till pris- och kartellbyrån vid en senare tidpunkt kan ifrågasättas.

Utredningen förutsätter, att pris- och kartellbyrån övertager det hos monopolutredningsbyrån förda registret över konkurrensbegränsande överenskomelser inom näringslivet. Särskilda undersökningar rörande konkurrensbegränsningars inverkan på pris- och produktions-, omsättnings- eller transportförhållanden torde enligt utredningen bli en betydelsefull uppgift för det nya organet. Sådana undersökningar skall av byrån utföras efter anmodan av näringsfrihetsrådet eller ombudsmannaämbetet men även på eget initiativ, då byrån finner anledning därtill. Sär-

skild uppmärksamhet skall ägnas åt att söka utröna konkurrensbegränsningars skadliga verkan. Det kan därvid bli nödvändigt för byrån att få ta del av handelsböcker, korrespondens och övriga handlingar, som kan vara av betydelse för undersökningen. Vidare blir det ofta erforderligt att ha tillgång till uppgifter om och analyser av pris-, marginal- och räntabilitetsutvecklingen för olika företag och branscher. Här avsedda undersökningar är därjämte en absolut förutsättning för den föreslagna konsumentupplysningen i prisfrågor.

Vid behandlingen av pris- och kartellbyråns arbetsuppgifter betonar utredningen vikten av att konsumenterna får sådan upplysning i prisfrågor, att det blir möjligt för dem att på bästa sätt disponera sin köpkraft. En viss upplysning på detta område sker redan genom dels publiceringen av konsumentprisindex och partiprisindex, dels priskontrollnämndens meddelanden och presskommunikéer, dels offentliggörande i publikationen »Näringsfrihetsfrågor» av registrerade konkurrensbegränsade överenskommelser och dels i samband med förhandlingarna inom näringsfrihetsrådet angående eventuell skadlig verkan av konkurrensbegränsning. Nu nämnda upplysningsverksamhet finner emellertid utredningen inte tillräcklig och anser en utvidgning därav påkallad. Upplysningsverksamhet i prisfrågor synes utredningen ligga helt i linje med pris- och kartellbyråns övriga uppgifter.

Enligt utredningen skall den föreslagna konsumentupplysningen syfta till att söka påverka allmänhetens köpvanor och därigenom på längre sikt främja en ändamålsenlig utveckling av prishandlingen och förhållandena i övrigt inom näringslivet. I fråga om principerna vid uppsamlingsverksamheten framhålles som ett berättigat krav från näringslivet, att prisuppgifterna kompletteras med upplysning om den prestation som erbjudes. Detta innebär bl. a., att vid publiceringen i viss omfattning bör skiljas emellan olika företagsformer som en allmän princip. Vid publiceringen bör emellertid största försiktighet iakttagas ifråga om offentliggörande av uppgifter, som kan hänföras till viss företagare. Med hänsyn därtill men även av praktiska skäl bör publiceringen därför ske i bearbetad form. Därvid bör normalt inte något primärmaterial offentliggöras. I detta sammanhang framhåller utredningen, att det i sista hand är en omdömesfråga, vilken form och vilket innehåll, som bör ges åt konsumentupplysningen. Utredningen betonar emellertid, att resultaten av byråns undersökningar bör ges sådan form, att de med lätthet kan tillgodogöras av allmänheten.

I fråga om hur konsumentupplysningen skall förmedlas till allmänheten utgår utredningen ifrån att konkurrensbegränsningsfrågor alltjämt publiceras i »Näringsfrihetsfrågor». Huruvida prisupplysningen bör ske i denna tidskrift eller på annat sätt bör få avgöras av pris- och kartellbyrån. Det torde enligt utredningen bl. a. vara lämpligt att särskilda kommunikéer tillställas pressen, konsumentorganisationer och andra sammanslutningar.

Yttranden

Utredningens förslag att för den statliga utredningsverksamheten i fråga om pris- och konkurrensförhållanden inrätta en särskild myndighet tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran av *Svea hovrätt, socialstyrelsen, statens hyresråd, statistiska centralbyrån, bank- och fondinspektionen, lantbruksstyrelsen, försäkringsinspektionen, statens priskontrollnämnd, majoriteten inom näringsfrihetsrådet, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands samt Norrbottens län, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Kooperativa förbundet, Riksförbundet landsbyggdets folk, Svenska företagens riksförbund, Sveriges husmodersföreningars riksförbund samt Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.*

Vissa instanser ställer sig tveksamma till förslaget att inrätta en självständig myndighet. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* säger sig visserligen inte vilja förneka, att ett enhetligt ämbetsverk kan bli erforderligt för att effektivt lösa de föreslagna arbetsuppgifterna. Inrättande av ett nytt statligt organ anses dock som ett allvarligt steg, bl. a. ur ekonomisk synpunkt. Organisationen ifrågasätter, om det inte är lämpligare att den föreslagna verksamheten förlägges till redan befintliga organ, bl. a. monopolutredningsbyrån. Om detta inte visar sig vara till fyllest, är organisationen emellertid vill acceptera inrättande av en särskild myndighet. *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* samt *Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* uttrycker också viss tveksamhet inför förslaget att tillskapa en ny myndighet. Dessa instanser ifrågasätter, om de angivna arbetsuppgifterna inte bör ankomma på bl. a. kommerskollegium. — *Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Värmlands län* har inte funnit det möjligt att bedöma, huruvida ett självständigt organ bör inrättas eller ej. — *Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* har inte tagit ställning i frågan om inrättande av ett nytt ämbetsverk.

Förslaget att inrätta en pris- och kartellbyrå som en självständig myndighet har avstyrkts av *statskontoret, kommerskollegium, reservanterna Lindstedt, Rudholm, Svennilson och Söderberg inom näringsfrihetsrådet, länsstyrelsen i Älvsborgs län, Stockholms handelskammare, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Smålands- och Blekinge handelskammare, Skånes handelskammare, Västergötlands och norra Hallands handelskammare, handelskammaren i Gävle, Sveriges grossistförbund, Svenska bankföreningen, Inköpscentralernas aktiebolag ICA, Kemisk-tekniska och livsmedelsfabrikanters förening, Svensk industriförening, Svenska försäljnings- och reklamförbundet samt Sveriges hotell- och restaurangförbund.* Samtliga dessa instanser föreslår, att den prisregistrerande och prisanalyserande verksamhet, som enligt utredningen skall ankomma på pris- och kartellbyrån, i stället anförtros åt kommerskollegium.

Statskontoret anser sålunda, att en anknytning av den avsedda utredningsverksamheten till kommerskollegium måste anses naturlig. Ämbetsverket föreslår, att inom kollegium upprättas en ny byrå för prisutredningsuppgifter med en mot monopolutredningsbyråns båda utredningsavdelningar svarande personalorganisation. Statskontoret anser det möjligt att utan frångående av grundtankarna i den föreslagna lagstiftningen så begränsa det utredande organet att dess uppgifter kan fullgöras av kollegium med den antydda organisationsförstärkningen och viss upprustning av monopolutredningsbyråns kansli. I syfte att bereda kollegium tillgång till den sakkunskap, som i styrelsen för pris- och kartellbyrån skulle företrädas av representanter för företag- och konsumentsammanslutningar, bör enligt statskontoret övervägas att till kollegium anknyta ett särskilt prisråd med begränsat antal ledamöter.

Liknande synpunkter har framförts och ytterligare utvecklats av *kommerskollegium*. Ämbetsverket anser, att den föreslagna utredningsverksamheten på ett naturligt sätt ansluter sig till kollegiets allmänna ämnesområde, samt föreslår att nämnda verksamhet skall handhavas av kollegium. Därvid bör ämbetsverket erhålla en viss personalförstärkning.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län motiverar sitt avstyrkande i frågan om inrättande av ett nytt ämbetsverk bl. a. från den utgångspunkten att med nuvarande brist på arbetskraft på alla områden ännu större försiktighet än tidigare måste iakttagas vid upprättande av nya organ och skapande av nya uppgifter för statsverksamheten.

Svensk industriförening anser det inte vara nödvändigt att, när krisorganen omsider avvecklas, de måste omvandlas till permanenta ämbetsverk. De belopp, som det nya verket skulle komma att kosta, borde enligt föreningen kunna användas betydligt mera produktivt. Sistnämnda synpunkt gäller även i fråga om den omfångsrika tjänstemannastab som är förutsedd.

Kravet på att pris- och kartellbyrån skall vara endast ett utredande organ har särskilt betonats av *kommerskollegium*, *näringsfrihetsrådet*, *Stockholms handelskammare*, *handelskammaren i Gävle*, *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges köpmannaförbund* samt *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation*.

Sålunda anser *kommerskollegium*, att det bör vara grundläggande för byråns verksamhet att arbetsuppgifterna begränsas till enbart utredningar. Endast under den förutsättningen kan ett förtroendefullt samarbete bli möjligt mellan byrån och näringslivet. Det är också viktigt att verksamheten inte bedrivs så, att den blir en fortsättning på den upphävda priskontrollen. — *Sveriges industriförbund* finner det utomordentligt viktigt, att begränsningen av arbetsuppgifterna till utredande verksamhet kommer till klart uttryck i byråns instruktion. Därvid hemställer förbundet, att det otvetydigt klargöres i blivande bestämmelser att bedömningar i konkurrens- och prisfrågor endast ankommer på ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. — I huvudsak liknande allmänna synpunkter i fråga om byråns

arbetsuppgifter har framförts av *Stockholms handelskammare, handelskammaren i Gävle, Sveriges köpmannaförbund* samt *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation*.

En annan uppfattning i dessa frågor uttalas av *statens priskontrollnämnd*. Vid sitt tillstyrkande av utredningens förslag säger sig nämnden ha förutsett, att pris- och kartellbyråns styrelse skall äga rätt till självständigt handlande och därför ha befogenheter, som visserligen inte anges i betänkandet men som nämnden anser ligga i sakens natur att byråns styrelse får. Uppgiften att följa prisutvecklingen måste enligt nämnden förnas med rätt och skyldighet för styrelsen att ta alla de initiativ, som denna uppgift kan medföra. Därvid framhålles, att pris- och kartellbyrån skall vara självständig och inte underordnad näringsfrihetsrådet eller ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. Med hänsyn därtill anser nämnden det böra ankomma på byråns styrelse att — med anledning av de följder som handläggningen inför rådet och ombudsmannaämbetet kan få på prisläget — göra de uttalanden och vidtaga de åtgärder, som därav kan föräntledas. Det bör sålunda bl. a. stå styrelsen fritt att vända sig direkt till Kungl. Maj:t med begäran om ingripande, om styrelsen och näringsfrihetsrådet eller ombudsmannaämbetet har olika uppfattning om de åtgärder som bör vidtagas. Styrelsen bör också kunna göra de framställningar som påkallas av det allmänna ekonomiska läget. Under förutsättning att byråns styrelse får befogenheter av angivna slag anser priskontrollnämnden den föreslagna uppdelningen av verksamheten på tre organ möjlig. Nämnden befarar dock att verksamheten kommer att bli tungrodd och medföra onödig tidsspilla, innan åtgärder kan vidtagas. Uppdelningen av arbetsuppgifterna synes sålunda enligt nämnden lätt kunna få till följd att ett direkt prisingripande kan komma för sent.

Svenska försäljnings- och reklamförbundet finner de tänkta arbetsuppgifterna alltför omfattande. Till följd därav kan organisationen enligt förbundet komma att ställas inför oöverstigliga krav till förfång för utredningsarbetet.

I fråga om pris- och kartellbyråns prisregistrerande och prisanalyserande uppgifter framhåller vissa instanser att den föreslagna verksamheten i denna del bör begränsas. Sålunda ifrågasätter *kommerskollegium* om en så vidsträckt prisregistrering som föreslagits verkligen krävs för att prisorganet skall kunna fylla sin uppgift. Prisutvecklingen som sådan torde enligt kollegium i regel inte ge antydan om i vad mån konkurrensbegränsning påverkar prissättningen inom viss bransch eller visst företag. Kollegium föreslår därför att prisutredningar — i likhet med vad som är fallet vid monopolutredningsbyrån — endast bör ske från fall till fall och då i anledning av uppgifter om konkurrensbegränsningar, som framkommer i samband med registreringen av kartellavtal. Det skulle föra alldeles för långt att bedriva en prisregistrering så att den utgör underlag för prisanalys på varje område. — *Sveriges grossistförbund* ifrågasätter, om inte den allmänna prisstatistik som handhas av kommers-

kollegium och statistiska centralbyrån kan rationaliseras och samordnas. — *Sveriges industriförbund* anser, att de prislejande uppgifterna bör inskränkas till de mest intressanta områdena, d. v. s. de som är föremål för konkurrensbegränsning i någon form. Liknande synpunkter anlägges av Skånes handelskammare. — Inköpscentralernas aktiebolag ICA finner inte att bärande skäl förebragts för införande av särskild prisregistrering utöver den som statistiska centralbyrån bedriver.

Socialstyrelsen delar utredningens uppfattning att beräkningen av konsumentprisindex inte bör ske inom pris- och kartellbyrån. Ämbetsverket framhåller vidare att det bl. a. för undvikande av dubbelarbete skulle vara värdefullt, om de av byrån insamlade prisuppgifterna vid behov fick utnyttjas av socialstyrelsen.

Statistiska centralbyrån anser i likhet med utredningen, att beräkningarna av partiprisindex inte bör överflyttas till pris- och kartellbyrån. Centralbyrån motsätter sig att statistiken över företagets intäkter, kostnader och vinster, den s. k. vinststatistiken, överflyttas från centralbyrån till det nya organet. Förslaget att låta pris- och kartellbyrån taga del av centralbyråns grundmaterial till sistnämnda statistik kan centralbyrån inte biträda annat än under förutsättning att skriftliga medgivanden därtill föreligger från vederbörande företag.

Beträffande pris- och kartellbyråns föreslagna utredningsverksamhet rörande konkurrensbegränsningsfrågor betonar *näringsfrihetsrådet*, att det inte bör ankomma på byrån att själv söka utröna, huruvida konkurrensbegränsningar har skadlig verkan. Byråns uppgift är endast att uttömmande och sakligt redovisa de förhållanden som avses med en undersökning. På så sätt kan t. ex. ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor eller en konsumentorganisation få tillräckligt underlag för att bedöma om offentligt förfarande bör inledas eller ej. — Liknande synpunkter har framförts av *Stockholms handelskammare*. — *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor* finner det vara av väsentlig betydelse för sitt arbete att den föreslagna allmänna undersökningsverksamheten kommer till stånd. — *Försäkringsinspektionen* är av den uppfattningen att registreringen av konkurrensbegränsande överenskommelser inom försäkringsområdet fortfarande skall ankomma på inspektionen. Dubbelarbete kan inte undvikas, om denna uppgift förlägges till en annan myndighet.

Utredningens förslag beträffande konsumentupplysning i prisfrågor tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. Behovet och betydelsen av en dylik upplysning understrykes särskilt av *socialstyrelsen*, *statens priskontrollnämnd*, *näringsfrihetsrådet*, *ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor*, *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus*, *Älvsborgs* samt *Västernorrlands län*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* samt *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund*. — *Länsstyrelsen i Älvsborgs län*, som inlar en i stort sett negativ inställning till utredningsförslaget i övrigt, fram-

håller att en ökad vägledning för konsumenterna och förbättrad kvalitetskontroll säkerligen skulle medföra större besparingar för allmänheten än resultatet skulle bli, om utredningens förslag i övrigt genomfördes. För närvarande kommer en alltför liten del av de på hithörande områden gjorda undersökningarna till konsumenternas kännedom.

Näringsfrihetsrådet anser det vara av största betydelse, att konsumentupplysningen blir helt objektiv. Värdeomdömen om skäligheten av marginaler m. m. bör inte förekomma. Samtidigt framhålles, att verksamheten bör utformas så att den tjänar sitt syfte att vägleda konsumenterna och främja konkurrensen mellan företagen. — *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* framhåller nödvändigheten av att formerna för upplysningsverksamheten noga överväges. Organisationen betonar, i likhet med *Sveriges industriförbund* samt *Svenska försäljnings- och reklamförbundet*, betydelsen av att kravet på saklighet och objektivitet inte får eftersättas vid försöken att göra konsumentupplysningen populär och lättfattlig.

Vissa remissinstanser ställer sig emellertid tveksamma till förslaget om utvidgad konsumentupplysning i prisfrågor. Sålunda anser *kommerskollegium* det inte troligt, att den föreslagna konsumentupplysningen nämnvärt skulle bidra till att för den enskilde konsumenten klargöra de invecklade och svårösta problem, som anmäler sig på prisområdet. Med hänsyn därtill ifrågasätter kollegium, om inte tillgängliga personella och finansiella tillgångar kan utnyttjas bättre än för direkt konsumentupplysning i prisfrågor. Prisorganets undersökningar kan enligt ämbetsverket liksom nu tjäna som upplysningskälla åt allmänheten. Sålunda blir det möjligt för t. ex. konsumentorganisationerna att med ledning av undersökningsmaterialet för sina medlemmars räkning göra bedömningar och framställa kritik samt begära prövning av saken hos ombudsmannaämbetet. I detta sammanhang understryker kollegium vikten av en förstärkning av Hemmens forskningsinstitut, så att den för konsumenterna avsedda upplysningen om varors egenskaper m. m. kan utvidgas. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* ifrågasätter, om konsumentupplysningen i prisfrågor kommer att få någon större betydelse, sedan priskontrollen avskaffats. Prisupplysningsverksamheten bör därför endast få en mycket begränsad omfattning. En begränsning av konsumentupplysningen förordas också av *Sveriges grossistförbund* och *Svenska bankföreningen*. — *Inköpscentralernas aktiebolag ICA* hävdar, att ett för konsumentupplysningen angelägnare mål är att bibringa allmänheten varukännedom. — *Smålands och Blekinge handelskammare* finner det inte välbetänkt att anförtro det planerade ämbetsverket en sådan uppgift som konsumentupplysning i prisfrågor utan att dessförinnan uppdragets närmare riktlinjer för hur denna verksamhet praktiskt skall handhas.

Vad härefter angår förslaget att förlägga den konsumentupplysande verksamheten till pris- och kartellbyrån har ett flertal remissinstanser satt denna fråga i samband med det av särskilda sakkunniga framlagda förslaget att förstärka och utvidga hemmens forskningsinstitut. Vid ett bifall till

detta förslag skulle institutet benämnas statens institut för konsumentfrågor och få till uppgift bl. a. att bedriva viss konsumentupplysning beträffande olika varors egenskaper och funktioner m. m. I yttrandena från *statens priskontrollnämnd, näringsfrihetsrådet, länsstyrelsen i Västernorrlands län, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Inköpscentralernas aktiebolag ICA, Kooperativa förbundet, Svenska försäljnings- och reklamförbundet* samt *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* understrykes behovet och vikten av intimt samarbete och samordning i upplysningsfrågor mellan pris- och kartellbyrån samt det föreslagna konsumentinstitutet. Därvid framhålles risken för dubbelarbete och med hänsyn därtill nödvändigheten av att de båda organens uppgifter i nu berörda hänseenden klart avgränsas.

Sveriges industriförbund ifrågasätter, om den föreslagna upplysningsverksamheten inte bör anförtros någon redan befintlig institution. — *Stockholms hundelskammare, Västergötlands och norra Hallands handelskammare, handelskammaren i Gävle, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, Svenska bankföreningen, Kemisk-tekniska och livsmedelsfabrikanters förening* samt *Svenska försäljnings- och reklamförbundet* föreslår, att konsumentupplysningen i prisfrågor skall åligga Hemmens forskningsinstitut eller det föreslagna nya konsumentinstitutet.

Departementschefen

Chefen för finansdepartementet har förut i dag framlagt förslag, som innebär, att den nuvarande prisregleringen kommer att upphöra med utgången av innevarande år. I stället har föreslagits införande av en prisregleringslag av beredskapskaraktär, vilken gör det möjligt att reglera priserna vid krig eller krigsfara och i vissa situationer med inflationsfara, ävensom sådana ändringar i 1953 års lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, att näringsfrihetsrådet får behörighet att ingripa mot alla slag av dylika begränsningar i den mån de har skadlig verkan.

En ytterligare förutsättning för prisregleringens avskaffande har angivits vara att samhället beredes möjlighet att även i fortsättningen följa prisutvecklingen samt få insyn i prisbildningen och närmare kännedom om de faktorer, bl. a. konkurrensförhållandena inom näringslivet, vilka påverkar denna. I detta syfte har jag tidigare denna dag framlagt förslag till lagstiftning om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden. Jag vill nu behandla de åtgärder av organisatorisk art, som är erforderliga för att samhället skall kunna bedriva nyssnämnda verksamhet.

1954 års priskontrollutredning har föreslagit, att den samhällliga övervaknings- och utredningsverksamheten avseende pris- och konkurrensförhållanden anförtros ett nytt självständigt organ, benämnt statens pris- och

kartellbyrå. I samband härmed skulle statens priskontrollnämnd samt kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden avvecklas.

Utredningens förslag om inrättande av ett nytt organ har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet remissyttranden. Avstyrkande yttranden har emellertid avgivits av bl. a. statskontoret och kommerskollegium samt handelskamrarna och vissa sammanslutningar inom näringslivet. I sistnämnda yttranden har förordats, att ifrågakarande verksamhet förläggas till kommerskollegium.

I princip är jag liksom vissa remissinstanser av den uppfattningen, att stor försiktighet bör iakttagas när det, såsom i detta fall, är fråga om att inrätta ett nytt permanent ämbetsverk. Tanken att förlägga den nu avsedda verksamheten till en redan förefintlig myndighet synes mig därför värd att noga överväga. Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten på att det föreliggande förslaget också innefattar avveckling av vissa statliga organ av sammanlagt icke ringa storlek. Mot bakgrunden härav förefaller mig nyssnämnda betänklighet böra tillmätas mindre vikt.

Det bör vidare erinras om att den verksamhet, varom här är fråga, kräver en jämförelsevis omfattande organisation för att den önskade effekten skall kunna ernås. Att till ett ämbetsverk, vars organisation till omfattning och struktur redan anpassats efter tidigare givna arbetsuppgifter, knyta en ytterligare personalstyrka av ifrågakarande storleksordning torde i och för sig icke i allmänhet böra tillrådas. Härtill kommer, att de nya arbetsuppgifterna i detta fall har speciell karaktär och, såsom utredningen framhållit, till arten knappast sammanfaller med någon annan statlig verksamhet på det ekonomiskt-statistiska området.

Vad angår förslaget att förlägga verksamheten till kommerskollegium kan härutöver erinras om att med denna myndighets verksamhet synes vanskligt att förena en sådan aktiv prisövervakning och analys av pris- och konkurrensförhållanden, som avses med priskontrollutredningens förslag.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig böra tillstyrka utredningens förslag om inrättande av ett nytt självständigt organ för den övervaknings- och utredningsverksamhet avseende prisbildningen och konkurrensen inom näringslivet, som ansetts nödvändig efter prisregleringens avskaffande.

Såsom utredningen framhållit och i vissa remissyttranden särskilt understrukits är det här i princip fråga om att skapa ett rent utredande organ. I anledning av vad priskontrollnämnden anfört om organets befogenheter må emellertid härtill fogas, att det självfallet bör vara den blivande myndigheten obetaget att hos andra myndigheter eller Kungl. Maj:t göra de framställningar, innefattande meningsyttringar eller förslag till åtgärder, som dess ledning finner av omständigheterna påkallade.

En av det nya organets huvuduppgifter skall vara att ombesörja en allmän och fortlöpande registrering av priserna för olika förnödenheter och

tjänster. Genom dylik prisregistrering erhålles underlag för bedömning var särskilda analyser av prisbildningen skall sättas in. Om en närmare undersökning befinner påkallad — exempelvis av pris- och marginalutvecklingen inom en bransch eller för viss vara, av marginalernas komponenter och förändringar i dessa eller av marknadsförhållandena överhuvudtaget inom en bransch — skall undersökningen verkställas genom organets försorg.

I vissa remissyttranden har ifrågasatts, huruvida prisregistrerings- och prisanalysverksamheten behöver ges den omfattning, som utredningen synes ha avsett. Därvid har bl. a. kommerskollegium framhållit, att prisutredningar synes böra ske endast från fall till fall och då uppgifter om förekomsten av konkurrensbegränsning föranleder därtill. Det bör emellertid här ytterligare betonas, att en allmän insyn i prisbildningen utgör en förutsättning för bl. a. den vidgade konsumentupplysning, som bör komma till stånd när den nuvarande prisregleringen upphör. En sådan generell verksamhet i prisutredande syfte kan även väntas ge bättre möjligheter att uppspåra fall, där oskäligen prissättning eller risker för en sådan förekommer. Även om undersökningarna på prisområdet självfallet är av särskild vikt i samband med bedömningen av de konkurrensbegränsande företeelsernas verkningar, är det alltså icke enbart för sådant ändamål som nämnda undersökningar skall bedrivas. Jag har med hänsyn till vad nu anförts inte något att erinra mot utredningens förslag angående uppläggningsorganets verksamhet i denna del. Det bör sålunda få ankomma på ledningen att under beaktande av föreliggande behov och önskemål samt de personella och andra resurser, som står till buds, avgöra vilken omfattning arbetet på ifrågavarande område skall få och på vad sätt det lämpligen bör bedrivas.

De beräkningar av prisindexserier för olika ändamål, som f. n. åligger vissa myndigheter, bör i enlighet med utredningens av berörda remissinstanser tillstyrkta förslag icke nu överflyttas till det nya organet. I detta sammanhang bör starkt betonas vikten av att förekommande offentlig prisstatistik och den för dylik statistik bedrivna uppgiftsinsamlingen effektivt samordnas så att onödigt dubbelarbete inte uppkommer.

Det nya organet skall vidare ombesörja registrering av konkurrensbegränsande överenskommelser samt genom särskilda undersökningar söka utröna verkningarna av konkurrensbegränsning. Dessa uppgifter åvilar f. n. monopolutredningsbyrån. Det blir alltså här i huvudsak fråga om att fortsätta den verksamhet, som bedrivs av sistnämnda organ. Något särskilt uttalande från min sida synes icke påkallat i detta sammanhang. Det må dock erinras om att nyssnämnda särskilda undersökningar till icke oväsentlig del kommer att sammanhållas med utredningsverksamheten beträffande prisbildningen, något som är av betydelse för övervägandena rörande organets utformning. Såsom utredningen framhållit kan det också bli erforderligt att verkställa utredningar beträffande intäkter, kostnader och vinster inom de enskilda företagen, inom olika verksamhetsgrenar eller för enstaka produkter. Härvid bör det nya organet självfallet så långt möjligt utnyttja

den statistik i nyssnämnda avseenden, som utarbetas av statistiska centralbyrån och som förutsättes skola tills vidare omhändervhas av sistnämnda ämbetsverk.

Till det nya organets arbetsuppgifter skall enligt priskontrollutredningens förslag höra att bedriva konsumentupplysning i prisfrågor. En dylik verksamhet har i likhet med det utredningsarbete, varom förut talats, ansetts utgöra en förutsättning för prisregleringens avskaffande. Den jämförelsevis omfattande utredningsverksamhet beträffande pris- och konkurrensförhållandena, som enligt det föregående skall bedrivas av organet, gör det i och för sig motiverat att också förlägga upplysningsverksamheten till det samma.

I åtskilliga remissyttranden har ifrågasatts, huruvida icke de med ifrågasvarande konsumentupplysning förenade arbetsuppgifterna borde anförtros Hemmens forskningsinstitut eller det statliga institut för konsumentfrågor, om vars inrättande förslag framlagts av särskilda sakkunniga. I anledning härav vill jag först rent allmänt framhålla lämpligheten av att upplysningsverksamheten förläggs till samma organ som utför de utredningar, på vilka den skall vara grundad. Härjämte kan påpekas, att Hemmens forskningsinstitut eller det föreslagna institutet för konsumentfrågor — vars uppgift närmast är att undersöka och meddela upplysning om varornas egenskaper och användbarhet — knappast kan förutsättas besitta eller komma att utrustas med den för en konsumentupplysning i prisfrågor erforderliga ekonomiska och statistiska expertisen. Jag finner mig med hänsyn till det anförda böra tillstyrka utredningens förslag om förläggningen av sistnämnda upplysningsverksamhet. Det ligger emellertid i sakens natur, att det nya prisutredningsorganet i sitt arbete får anledning beakta sådana mellan eljest likartade varor förekommande skillnader i kvalitet, för vilkas rätta bedömande organet å sin sida saknar erforderlig sakkunskap. I dylika fall bör givetvis, som framhållits i vissa remissyttranden, samarbete äga rum med Hemmens forskningsinstitut eller det institut för konsumentfrågor, som kan komma att inrättas.

I enlighet med vad nu anförts bör alltså det nya organet svara för sådan konsumentupplysning, som kan grundas på resultaten av dess prisregistrerande och prisanalyserande verksamhet. Upplysningen kan exempelvis gälla prisspridningen inom en ort eller ett område eller skäligheten av prismarginalerna inom olika distributionsled. Att ytterligare ingå på frågan om vad ifrågasvarande konsumentupplysning bör avse torde icke i detta sammanhang vara erforderligt. Innan en närmare precisering i nämnda avseende sker, torde f. ö. någon tids erfarenhet av verksamheten lämpligen böra avvaktas. Självfallet skall gälla, att kraven på informationens utförlighet, objektivitet och tydlighet ej eftersättes.

Priskontrollutredningen har avsett, att det nya organet skall träda i verksamhet den 1 juli 1956. Med hänsyn till omfattningen av de administrativa åtgärder, som är förenade med organets inrättande, anser jag mig böra före-

slå att därmed får anstå till den 1 januari 1957. Organets benämning bör lämpligen vara *statens pris- och kartellnämnd*. Till frågorna om nämndens organisation och om anslag till nämnden vill jag återkomma i det följande.

I samband med att pris- och kartellnämnden träder i verksamhet bör, såsom förutsatts av utredningen, kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden samt statens priskontrollnämnd avvecklas. Konsekvenserna härav för kommerskollegiets vidkommande kommer jag att senare i dag upptaga till behandling vid anmälan av kollegiets anslagsfrågor. De frågor, som sammanhänger med priskontrollnämndens avveckling, vill jag anmäla i det följande.

Statens pris- och kartellnämnds organisation m. m.

Priskontrollutredningens förslag

För att den av priskontrollutredningen föreslagna pris- och kartellbyråns verksamhet skall få avsedd effekt, måste den bedrivas med stor kraft. Detta förutsätter bl. a. att pris- och kartellbyrån utrustas med sådana personella resurser, att samtida utredningar på ett flertal områden inom näringslivet kan genomföras. Då behovet av undersökningar kan väntas komma att växa, krävs enligt utredningen en elastisk utformning av byrån. För att tillgodose detta krav bör personalen inte knytas alltför fast vid på förhand bestämda arbetsuppgifter. Organisationen bör i stället utformas så att lämplig personal vid behov kan sammanföras till speciella arbetsgrupper. Samtidigt bör arbetsfördelningen inom byrån medge en viss specialisering. Utredningen betonar vidare, att verksamheten skall bedrivas objektivt och förutsättningslöst, så att byrån framstår som ett alltigenom opartiskt organ.

Med hänsyn till de krav som sålunda måste ställas på pris- och kartellbyrån anser utredningen det nödvändigt att pris- och kartellbyrån ledes och övervakas av en allsidigt sammansatt *styrelse*. Styrelsen skall bestå av 13 ledamöter, av vilka tre skall ha grundlig juridisk resp. ekonomisk erfarenhet. Bland dessa ledamöter skall ordföranden och vice ordföranden utses. Av de tio övriga ledamöterna skall hälften representera företagen och hälften konsumenterna. För varje partsgrupp skall utses två suppleanter och för de opartiska ledamöterna en suppleant. Med en på detta sätt sammansatt styrelse anser utredningen, att garanti skapas icke blott för att pris- och kartellbyrån blir ett effektivt arbetande organ utan även för att byråns utrednings- och konsumentupplysningsverksamhet bedrives på ett objektivt sätt. Därutöver framhålles, att kändedomen om byråns verksamhet och arbetssätt torde vinna ökad spridning genom styrelsen.

Utredningen understryker, att stora krav måste ställas på pris- och kartellbyråns *chef*. Han skall besitta stor erfarenhet av företags ekonomi och utredningsteknik samt äga god allmän kändedom om förhållandena inom näringslivet. Verkschefen föreslås inte vara ledamot av styrelsen utan endast tjänstgöra som föredragande inför denna.

I fråga om pris- och kartellbyråns organisation i övrigt framhåller utredningen att det — för att största tänkbara effektivitet skall kunna uppnås — krävs en specialisering av personalen och att arbetsuppgifterna fördelas på olika avdelningar. Utredningens förslag till utformning av den nya myndigheten framgår av följande sammanfattning.

Närmast under styrelsen och verkschefen bör upprättas en planläggningsbyrå av relativt liten omfattning. Denna byrå skall ha till uppgift att biträda verkschefen vid planläggningen av myndighetens verksamhet samt att samordna och fördela arbetet mellan övriga byråer. Då en utredning blir aktuell, skall det ankomma på planläggningsbyrån att göra en förberedande problemanalys för att belysa olika frågeställningar. Denna analysverksamhet gör det till en naturlig uppgift för byrån att fördela arbetsuppgifterna på övriga byråer. Det skall därjämte åligga planläggningsbyrån att följa prisutvecklingen inom näringslivet.

Handläggningen av kamerala, personella och juridiska frågor bör förläggas till ett kansli, som även skall sköta registreringen av kartellavtal och myndighetens publiceringsverksamhet. Inom kansliet skall dessutom finnas en skrivcentral samt expeditionsvakts- och telefonistpersonal.

I fråga om den egentliga utredningsverksamheten anser utredningen att, med undantag av ren statistik, ingen tydlig gränsdragning kan göras. Rent principiellt bör därför utredningsarbetet sammanföras till en enhet. I det sammanhanget framhålles emellertid, att den föreslagna utredningsverksamheten på pris- och konkurrensområdena med nödvändighet kräver betydligt utvidgade personella resurser i förhållande till de som f. n. disponeras vid monopolutredningsbyrån. Med hänsyn därtill och till det förhållandet att utredningarna i regel måste ledas av högt kvalificerad personal, som endast kan erhållas genom erbjudande av goda anställningsförmåner, finner utredningen det otänkbart att förlägga denna verksamhet till en enda avdelning. Utredningen förordar därför att tre utredningsbyråer upprättas. Denna uppdelning av utredningsarbetet behöver inte innebära att en önskvärd enhetlighet av verksamheten går förlorad. För att tillgodose detta önskemål bör byråerna utrustas med till antal och kompetens likartad personal samt likartade arbetsuppgifter. Dessutom bör för varje utredningsuppdrag mest lämpad personal kunna sammanföras till en särskild arbetsgrupp, oavsett inom vilken byrå dessa tjänstemän är placerade. Utredningen hävdar, att arbetsuppgifterna så småningom torde framtinga en viss lämplig arbetsfördelning. Följden väntas bli, att viss personal kommer att sysselsättas med uppgifter inom mera begränsade områden, medan en del får mera växlande arbetsuppgifter.

Slutligen föreslår utredningen, att en statistisk byrå upprättas. Denna byrå skall handha prisregistreringen, som erfordras för bedömningen av pris- och marginalutveckling samt för konsumentupplysning i prisfrågor. Byrån bör förses med statistisk expertis för planering och bearbetning av undersökningarna. Utredningen framhåller, att en väsentlig uppgift i anslutning till den prisregistrerande verksamheten är den granskning, som

måste föregå den slutliga bearbetningen av insamlat prismaterial. Härför erfordras tillgång till branschkundig personal. Vidare påpekar utredningen, att prismaterialet vid alla större undersökningar torde få bearbetas på hålkort. För mindre undersökningar, där sådan bearbetning inte sker, erfordras emellertid personal för räkne- och skrivarbete. Vidare bör personalen vid priskontoret för Stockholms stad och län ingå i en särskild avdelning inom statistiska byrån. Denna avdelning bör i övrigt utrustas med kontrollantpersonal för tillfällig förstärkning av de lokala priskontoren.

I detta sammanhang framhåller utredningen, att den för pris- och kartellbyråns prisregistreringsverksamhet erforderliga insamlingen av prismaterial och andra uppgifter förutsätter en *fältorganisation*. En sådan organisation skall enligt direktiv från byrån direkt hos företagen kunna inhämta erforderliga uppgifter och upplysningar. För närvarande bedrivs motsvarande verksamhet av särskilda priskontor vid länsstyrelserna med sammanlagt ett 30-tal tjänstemän. Priskontoret för Stockholms stad och län är dock direkt knutet till priskontrollnämnden. Även om det i vissa hänseenden måste anses mindre lämpligt att fältorganisationen baseras på länsindelningen, förordar utredningen emellertid att den nuvarande priskontorsinstitutionen bibehålles tills vidare. Därvid framhåller utredningen att uppgiftsinsamlingen måste ske kontinuerligt, varför den blir tids- och arbetskrävande. Den bör därför inte lämpligen omhänderhas av deltidsanställd personal.

Såsom en särskild fråga behandlar utredningen spörsmålet om den framtida förläggningen av *statens upplysningsbyrå*, som f. n. formellt är underställd priskontrollnämnden. Byråns arbetsuppgifter förklaras inte ha någon direkt anknytning till den av utredningen behandlade verksamheten på pris- och konkurrensområdena. Utredningen föreslår därför, att frågan om upplysningsbyråns förläggning blir föremål för särskild undersökning. Tills så hunnit ske, torde den kunna anslutas till pris- och kartellbyrån.

För de arbetsuppgifter, som avses skola ankomma på pris- och kartellbyrån, kräves enligt utredningen en i olika avseenden specialutbildad personal. I fråga om *personals kompetens* framhålles sålunda, att inom byrån måste finnas anställda befattningshavare med allmänekonomisk erfarenhet, med branschkännedom, med utredningsteknisk kunskap, med företagsekonomisk, statistisk och juridisk utbildning samt med administrativ och publicistisk erfarenhet. Därvid förklarar utredningen att det i fråga om den del av verksamheten, som rör övervakning av konkurrensbegränsningar, krävs personal med god allmän kännedom om ekonomiska förhållanden samt med förmåga att planera och genomföra även mycket krävande undersökningar. För dessa frågor erfordras vidare tillgång på juridisk expertis. Utredningar om förekomsten av konkurrensbegränsningar kan i åtskilliga fall genomföras av tjänstemän utan mera kvalificerad företagsekonomisk eller statistisk kompetens. Sådan kvalificerad personal är däremot enligt utredningen nödvändig för undersökningar rörande en konkurrens-

begränsnings inverkan på prisbildningen. Dylika ärenden kräver bl. a. räntabilitetsundersökningar och företagsekonomiska undersökningar av intäkter, kostnader och vinster. Härför fordras personal med ingående kännedom om bl. a. bokföring, redovisningsmetoder, balansvärderingsprinciper och skattebestämmelser. Behovet av statistiskt utbildad personal gör sig gällande speciellt i fråga om den prisregistrerande verksamheten. Utöver befattningshavare med nu angivna teoretiska kunskaper måste såsom ett nödvändigt komplement finnas branschkunig personal. Därjämte krävs för den konsumentupplysande verksamheten personal med stilistisk förmåga och allmän kännedom om ekonomiska förhållanden. Sammanfattningsvis understryker utredningen att en effektiv verksamhet vid byrån förutsätter tillgång på högt kvalificerad personal. Personalrekryteringen bör emellertid inte enbart baseras på teoretiska kunskaper i annan mån än då arbetsuppgifternas speciella art så kräver. Praktiska kunskaper bör enligt utredningen tillmätas stor vikt och torde i vissa fall vara av större betydelse än teoretiska kunskaper.

Med de utgångspunkter, som angivits i det föregående, föreslår utredningen att följande befattningar inrättas vid pris- och kartellbyrån.

V e r k s c h e f e n föreslås — med hänsyn till myndighetens omfattning och till arbetsuppgifternas krävande art — bli placerad som överdirektör i Cp 17.

I fråga om **p l a n l ä g g n i n g s b y r å n** framhålles att den bör ha tillgång på högkvalificerade tjänstemän med förmåga att ge de allmänna direktiv, som erfordras för utredningsuppdragets lösande. Chefen för denna byrå måste ha hög teoretisk kompetens. Då han även bör vara överdirektörens ställföreträdare föreslås tjänsten placerad som byråchef i Cs 13. Vidare bör finnas två förste byråsekreterartjänster, varav en i Ce 29 och en i Ce 27. Innehavarna av dessa tjänster bör ha god teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet från utredningsarbete. På byrån bör slutligen finnas ett kanslibitråde i Ce 11. Byråns personalstyrka blir sålunda 4 tjänstemän.

Vad härefter beträffar **k a n s l i e t** förordar utredningen, att detta ställes under ledning av en jurist med administrativ erfarenhet med placering som byrådirektör i Ce 33. För publiceringsverksamhet och handhavandet av kartellregistret bör kanslichefen biträdas av en förste byråsekreterare i Ce 27 samt en amanuens och ett kontorsbitråde, båda i reglerad befordringsgång. För intern administration och kamerala ärenden bör inrättas följande tjänster, nämligen en som kassör i Ce 15, en som registrator i Ce 13 och en kontorsbiträdeshbefattning. Den gemensamma skrivcentralen föreslås bestå av fyra kontorsbiträden under ledning av ett kanslibitråde i Ce 11. Vidare bör finnas en förste expeditionsvakt i Ce 12 och två expeditionsvakter i Ce 10 samt två kontorsbiträden för telefonisttjänst. Slutligen bör överdirektörens sekreterare, en kontorist i Ce 13, organisatoriskt tillhöra kansliet. Kansliets personalstyrka skulle därmed uppgå till 18 tjänstemän.

I fråga om de **t r e u t r e d n i n g s b y r å e r n a** finner utredningen det

önskvärt att dessa utrustas med såväl personal med kvalificerad företags-ekonomisk skolning som med praktisk erfarenhet från näringslivets olika branscher. Hur fördelningen av personalen på dessa kategorier i detalj bör göras, anser sig utredningen inte kunna ta ställning till. Utredningen har i stället sökt åstadkomma en lämplig och effektiv samorganisation, som kan ge utrymme för erforderlig specialisering. Samtidigt anses organisationen kunna bereda tillfredsställande befordringsmöjligheter för alla personalkategorier.

Med utgångspunkt från dessa allmänna synpunkter föreslår utredningen, att varje utredningsbyrå skall stå under ledning av en byråchef i Ce 37 med en byrådirektör i Ce 31 som biträdande chef. Utöver dessa befattningar bör på varje byrå finnas fyra förste byråsekreterare, av vilka två i Ce 29 och två i Ce 27, tre amanuenser, en byråassistent i Ce 25, fyra assistenter i Ce 21 samt ett kanslibitråde i Ce 11 och ett kontorsbiträde. Med hänsyn till behovet av personal med förmåga att verkställa räntabilitetsundersökningar och mera ingående företagsekonomiska analyser synes det önskvärt, att minst fyra tjänstemän på varje byrå har utbildning eller kunskaper motsvarande handelshögskoleexamen. Byråassistenttjänsterna i Ce 25 föreslås inrättade i syfte att förbättra befordringsmöjligheterna för sådana assistenter, som visar särskild duglighet.

Enligt utredningens förslag kommer varje utredningsbyrå sålunda att bestå av 16 befattningshavare. Sammanlagda personalstyrkan för denna utredningsverksamhet blir alltså 48 tjänstemän.

Vad slutligen angår den statistiska byrån framhåller utredningen, att byråns personal — för att man skall få representativa undersökningar — bör ha ingående kännedom om den med stickprovsundersökningar förenade statistiska metodiken samt kännedom om marknadsförhållandena inom näringslivet. Byrån föreslås stå under ledning av en byråchef i Ce 37 med statistisk utbildning. Han bör biträdas av ytterligare en statistiker placerad som förste byråsekreterare i Ce 29. Vidare bör på byrån finnas en förste byråsekreterare i Ce 27, som skall ha till uppgift att följa den internationella prisutvecklingen. Denne befattningshavare bör vara språkkunnig och ha allmänna ekonomiska kunskaper. För att tillgodose behovet av bransch-kunnig personal bör tre amanuens-tjänster inrättas. Handhavandet av det s. k. butiksregistret föreslås ankomma på en assistent i Ce 17.

För granskning av insamlat prismaterial anser utredningen det erforderligt med fyra assistenttjänster, nämligen en i Ce 17, en i Ce 15 och två i Ce 13. För räkne- och skrivarbete uppskattas personalbehovet till ett kanslibitråde i Ce 11 och tre kontorsbiträden.

Utredningen föreslår därjämte att inom statistiska byrån inrättas en särskild avdelning, bestående av viss kontrollantpersonal samt befattningshavarna vid priskontoret för Stockholms stad och län. Med hänsyn till de begränsade personella resurserna vid länsstyrelsernas priskontor föreslår utredningen att avdelningen utrustas med fyra distriktskontrollanter, som skall kunna utnyttjas för tillfällig förstärkning av länsstyrelsernas priskontor. I

detta sammanhang understrykes önskvärdheten av att priskontorens personal inte bindes av länsindelningen, utan att den i mån av behov kan disponeras utanför det egna länet. — Den särskilda avdelningen inom statistiska byrån föreslås stå under ledning av en förste byråsekreterare i Ce 27 som skall hålla kontakt med länsstyrelsernas priskontor i fråga om prisinsamling. Vidare bör på avdelningen finnas en assistent i Ce 23 som biträdande avdelningschef, på vilken främst bör ankomma att leda och deltaga i prisinsamlingen inom Stockholms stad och län. Slutligen bör inrättas sex tjänster som kontrollanter i Ce 19. Den sammanlagda personalstyrkan på statistiska byrån skulle därmed uppgå till 23 tjänstemän.

Den av utredningen föreslagna personalstyrkan vid pris- och kartellbyrån med priskontoret för Stockholms stad och län uppgår till 94 befattningshavare. Därtill kommer styrelsen med 13 ledamöter och 5 suppleanter samt statens upplysningsbyrå med 9 tjänstemän. Vid en jämförelse med den nuvarande personalstyrkan vid priskontrollnämnden samt vid kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och prisanalysavdelning framgår, att utredningens förslag innebär en minskning med ca 15 befattningshavare.

Utredningen understryker, att de föreslagna personella resurserna vid pris- och kartellbyrån är att anse som ett absolut minimum, om övervakningen av pris- och konkurrensförhållandena skall göras någorlunda effektiv. Därvid framhålles, att motsvarande organ i Norge har ca 130 och i Danmark ca 90 befattningshavare.

I sitt betänkande framhåller utredningen, att organisationen av pris- och kartellbyrån utformats med tanke på normala förhållanden. I ett läge, då den administrativa priskontrollen lämpligen bör handhas. Utredningen anser, att en dylik verksamhet endast undantagsvis kan ankomma på Kungl. Maj:t och sålunda i regel måste anförtros något annat organ. För att den administrativa priskontrollen skall kunna bli effektiv måste detta organ handha även huvuddelen av de prisförhandlande uppgifterna. Utredningen har emellertid inte funnit det möjligt att lösa frågan, vilken myndighet som bör vara beredskapsorgan. Inom utredningen har dock framförts olika synpunkter i ämnet. Därvid har diskuterats följande två alternativ.

Å ena sidan har uttalats den uppfattningen, att ifrågavarande beredskapsuppgifter skulle bäst handhas av pris- och kartellbyrån. Till stöd därför har framhållits, att ledamöterna i den föreslagna styrelsen för byrån kom att få en sådan inblick i prisförhållandena under normala tider att de skulle bli särskilt skickade att handha priskontrollen i beredskapsfall. En effektiv kontroll skulle vidare kräva, att det beslutande och förhandlande organet fritt förfogar över utredningsapparaten. Vid förhandlingar måste även utredare deltaga. Om den utredande personalen inte ingick i den förhandlande och beslutande myndigheten kunde svårigheter och dröjsmål uppstå.

Å andra sidan har inom utredningen framhållits, att en annan kompetens

krävdes av ett förhandlande och beslutande organ än av styrelsen för ett utredningsinstitut. Pris- och kartellbyrån kunde såsom beredskapsorgan lätt komma i motsatsställning till företagen. Om de utredande och förhandlande uppgifterna förenades, riskerade man att objektiviteten av utredningarna sattes i fråga, vilket kunde bli till men för byråns verksamhet under normala förhållanden. Enligt denna uppfattning borde som beredskapsorgan i stället fungera en fristående priskontrollnämnd med ett särskilt organ för förhandlingar.

Gentemot en beredskapsorganisation av sist angivna slag har inom utredningen anmärkts att den skulle bli alltför omständlig och därmed ineffektiv. En effektiv priskontroll av större omfattning krävde en sammankoppling av utredande, förhandlande och beslutande befogenheter.

Utredningen framhåller, att frågan om vilken myndighet som skall handha priskontrollen i ett beredskapsfall inte bör lösas redan nu, utan att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fritt välja den beredskapsorganisation, som bedömes lämpligast med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet.

Yttranden

Utredningens förslag i fråga om pris- och kartellbyråns styrelse har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. I vissa yttranden har dock särskilda synpunkter lagts på styrelsens sammansättning. Sålunda anser *ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor* en mindre styrelse vara att föredraga ur effektivitets-synpunkt. — *Sveriges industriförbund* understryker, att en eventuell representant för konsumentkooperationen i styrelsen bör hänföras till konsumentgruppen och inte till företagaresidan. *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* finner det angeläget, att husmödrarna får en effektiv representation i styrelsen. — *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* föreslår, att styrelsen får en mer konsumentbetonad sammansättning.

En avvisande hållning i frågan om att en styrelse av föreslagen typ skall leda och övervaka pris- och kartellbyrån intages av *kommerskollegium*. Detta förslag synes kollegium oförenligt med tanken att byrån skall vara ett objektivt utredande organ. Om byrån skall förestås av en styrelse, bör ledamöterna väljas utanför parternas krets. Ämbetsverket framhåller, att all erfarenhet visar att en myndighet med självständigt och sakligt arbetande ämbets- och tjänstemän under enhetlig ledning är bäst skickad att utöva opartisk verksamhet. För att byrån skall få del av olika intressenters synpunkter kan till densamma knytas t. ex. en rådgivande nämnd med representanter för företagare och konsumenter. Liknande synpunkter anlägges av *reservanterna Lindstedt, Rudholm, Svenilson och Söderberg inom näringsfrihetsrådet*. I stort sett samma uppfattning framföres även av *Stockholms handelskammare*. — Även *majoriteten inom näringsfrihetsrådet* är inne på tanken att styrelsen bör ersättas av en rådgivande nämnd. Rådet vill dock inte motsätta sig inrättande av en styrelse enligt utredningens förslag under

föresättning att byråns chef blir ledamot av och ordförande i styrelsen. — Kravet på att verkschefen skall vara ordförande i pris- och kartellbyråns styrelse framställs också av *socialstyrelsen, kommerskollegium, ombudsman-nämbetet för näringsfrihetsfrågor, Sveriges köpmannaförbund* och *landsor-ganisationen i Sverige*.

I fråga om organisationen i övrigt inom pris- och kartellbyrån må till en början framhållas, att *länsstyrelsen i Norrbottens län* funnit förslaget att inrätta tre utredningsbyråer med likartade uppgifter avvika från hittills tillämpad byråindelning inom den statliga administrationen — *Statistiska centralbyrån* ansluter sig till tanken att en särskild statistisk byrå inrättas inom den nya myndigheten. Som motiv därför framhålles att prisorganets arbetsuppgifter av statistisk karaktär är av mera isolerad statistisk betydelse.

Utredningens krav på hög kompetens bland pris- och kartellbyråns personal har betonats av *statens priskontrollnämnd, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industrieförbund och Svenska företagens riksförbund*. Därjämte ansluter sig *statens priskontrollnämnd* och *Tjänstemännens centralorganisation* till uttalandet om avvägningen mellan teoretiska och praktiska kunskaper hos personalen. — *Statistiska centralbyrån* understryker vikten av att den nya myndigheten förses med verklig statistisk expertis.

Beträffande utredningens förslag rörande olika tjänster vid pris- och kartellbyrån må först nämnas, att *statskontoret* förklarar sig, med hänsyn till sitt negativa ställningstagande beträffande inrättande av ett nytt ämbetsverk, inte ha anledning att närmare gå in på detaljutformningen av den föreslagna myndigheten.

Statens lönenämnd finner den föreslagna organisationen — med en styrelse och en chef som inte är ledamot av styrelsen utan endast föredragande i denna — ge vid handen, att chefsbefattningen är att betrakta som en kanslichefstjänst. Högre löneställning än i lönegrad 15 på löneplan 2 bör därför inte ifrågakomma för denna befattning. Därav följer enligt lönenämnden, att byråorganisationen inte är rätta formen för det nya verket. I stället bör såsom t. ex. vid statens sakrevision inrättas byrådirektörstjänster som toppjäms på utredningsbyråerna och den statistiska byrån. Beträffande föreståndaren för planläggningsbyrån torde med angivna utgångspunkt en byrådirektörstjänst i lönegrad 31 vara tillfyllest. Chefstjänsten på kansliet bör enligt nämnden placeras i högst lönegrad 31. I fråga om övriga tjänster kan lönenämnden inte tillstyrka så hög löneställning som lönegrad 31 för de befattningshavare, som närmast skall biträda cheferna för utredningsbyråerna. Vidare ifrågasätter nämnden, huruvida tillräckliga skäl finns för en placering i lönegrad 17 av den tjänsteman som skall handha butiksregistret. I övrigt har lönenämnden ingen erinran mot förslagen till lönegradsplaceringen.

I fråga om personalen på kansliet uttalar *statens priskontrollnämnd*, att arten av de arbetsuppgifter som skall åvila chefen för kansliet och vikten

av att till denna befattning knyta en dugande kraft motiverar att tjänsten, i likhet med chefsbefattningarna på utredningsbyråerna, placeras i lägst 37 lönegraden. Nämnden anser det vidare erforderligt att förstärka kansliet med en juridiskt utbildad byråsekreterare, som bl. a. skall tjänstgöra som ersättare för kanslichefen. En av de föreslagna befattningarna bör enligt nämnden reserveras för en bokhållare som biträde åt kassören. — *Sveriges akademikers centralorganisation* delar priskontrollnämndens uppfattning beträffande högre placering av kanslichefstjänsten. Organisationen föreslår vidare att förste byråsekreteraren i Ce 27 på kansliet, vilken bör fungera som ställföreträdande kanslichef, skall placeras i 29 lönegraden.

Beträffande personal för konsumentupplysande verksamhet anser *ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor*, att det nya verket bör utrustas med minst en tjänsteman med erfarenhet av journalistisk verksamhet. Denne skall uteslutande ägna sig åt konsumentupplysningen i prisfrågor. — *Tjänstemännens centralorganisation* föreslår också viss personalförstärkning för konsumentupplysning. Organisationen finner det betydelsefullt att denna gren av verksamheten får en tillfredsställande utformning och föreslår, att till en tidskrifts- och informationsdetalj inom kansliet knytes erforderligt antal högre tjänster för redaktionella uppgifter och pressinformation.

Statistiska centralbyrån föreslår att tjänsten som förste byråsekreterare i Ce 29 på statistiska byrån i stället betecknas som förste aktuarie. — För kontrollantpersonalen på statistiska byrån förordar *Tjänstemännens centralorganisation* placering i lönegrad 21 i likhet med vad som är fallet beträffande motsvarande tjänstemän vid statens jordbruksnämnd.

I fråga om amanuens- och assistentbefattningarna finner *statens priskontrollnämnd* det vara önskvärt att organisationen icke bindes vid ett visst antal tjänster. Behovet av den ena eller andra kategorien kan inte avgöras på förhand. Nämnden föreslår därför, att man endast fastställer en totalsiffra för hela antalet amanuens- och assistentbefattningar. Avgörandet att tillsätta tjänsterna av ena eller andra slaget bör, eventuellt efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, överlåtas åt pris- och kartellbyrån. — *Tjänstemännens centralorganisation* ansluter sig i huvudsak till vad priskontrollnämnden uttalat i fråga om amanuens- och assistenttjänsterna. Organisationen föreslår därvid, att pris- och kartellbyrån får möjlighet att själv inom ett fastställt antal sådana tjänster tillämpa antingen reglerad befordringsgång eller lön i assistentgraderna. Rörande valet av assistentgrader förordas att nuvarande lönegrader inom priskontrollnämnden bibehållas. — *Statskontoret* avstyrker att befordringstjänster som byråassistent i Ce 25 inrättas. För assistentbefattningarna torde enligt ämbetsverket för övrigt böra utnyttjas de tjänstebenanämningar, som förekommer inom den högre biträdeskarriären, t. ex. kontorist, kansliskrivare.

Tjänsterna i lönegraderna 15—17 har *Tjänstemännens centralorganisation* funnit vara underdimensionerade.

I detta sammanhang bör nämnas, att *statens priskontrollnämnd* fram-

hållit svårigheten att exakt beräkna personalbehovet vid pris- och kartellbyrån, förrän någon tids erfarenhet vunnits av verksamheten. Med hänsyn därtill bör ett förslagsanslag till extra personal ställas till byråns förfogande. Behov av ett sådant anslag föreligger också med tanke på att den föreslagna personalstyrkan vid byrån är mindre än den som f. n. finns vid priskontrollnämnden samt vid kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och prisanalysavdelning. Även om det nya verket i största utsträckning bemannas med personal från dessa organ, kan likväl inte alla få anställning där. Medel måste därför ställas till förfogande, så att skäligt rådrum finns för avveckling av övertalig personal m. m. Priskontrollnämnden framhåller vidare att det synes naturligt och angeläget att den sakkunskap, som representeras av nämndens nuvarande personal, i så stor utsträckning som möjligt tillvaratages vid uppbyggande av den nya pris- och kartellbyrån. — *Tjänstemännens centralorganisation* ansluter sig till nämndens uppfattning därvidlag även i fråga om monopolutredningsbyråns personal. All rimlig hänsyn bör tagas till dessa personalgrupper. Vid överflyttning av dessa tjänstemän till det nya verket bör dessa placeras på grundval av befintliga lönetursförhållanden. För den personal, som icke får extra ordinarie anställning, förutsätter organisationen, att de bibehålles vid sin pensionsrätt enligt krispensioneringsreglementet.

Utredningens uttalande att personalstyrkan måste anses som ett absolut minimum betonas särskilt av *statens priskontrollnämnd, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor* och *Landsorganisationen i Sverige*. *Statens priskontrollnämnd* framhåller därvid, att den föreslagna personalen på kansliet inte är tillräcklig för att dithörande arbetsuppgifter skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. I övrigt måste man enligt nämnden även räkna med visst behov av extra personal. — Också *näringsfrihetsrådet* och *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* anser det angeläget, att byrån från början erhåller tillräckliga resurser. — *Tjänstemännens centralorganisation* föreslår — såsom tidigare nämnts — en viss förstärkning av personalen för att tillgodose bl. a. byråns konsumentupplysningsverksamhet.

I motsats till nu angivna synpunkter har ett flertal remissinstanser ansett byråns personella organisation för stor och uttalat sig för en begränsning av denna. Dessa instanser är *statskontoret, kommerskollegium, länsstyrelserna i Kronobergs, Älvsborgs, Västmanlands och Västernorrlands län, Skånes handelskammare, handelskammaren i Gävle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund, Svenska bankföreningen, Inköpscentralernas aktiebolag ICA, Kooperativa förbundet, Riksförbundet landsbygdens folk, Svensk industriförening* och *Svenska företagares riksförbund*. Därvid ifrågasätter *kommerskollegium* starkt lämpligheten av att redan från början skapa ett så stort organ för en verksamhet, varom så litet är känt. Enligt kollegiets mening kan personalen minskas avsevärt utan att syftet med verksamheten behöver äventyras. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser, att försiktigheten kräver att organet först successivt utbygges. Enligt *Sveriges lantbruksför-*

bund bör det bli beroende av de framtida erfarenheterna, om pris- och kartellbyrån skall få så stora personella resurser, som utredningen föreslår.

Av de remissinstanser, som särskilt yttrat sig om fälto rg a n i s a t i o n e n vid länsstyrelsernas priskontor, har flertalet tillstyrkt eller lämnat utan erinran utredningens förslag på denna punkt. Dessa instanser är *socialstyrelsen, kommerskollegium, statens priskontrollnämnd* samt *länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Västmanlands, Gävleborgs* samt *Västernorrlands län*.

Därvid har *statens priskontrollnämnd* understrukt, att fältarbetet bör ombesörjas av heltidsanställd personal. Det är angeläget att denna personal är speciellt tränad för och enbart sysselsatt med här avsedda arbetsuppgifter. Nämnden föreslår, att frågan om priskontorsorganisationens framtida utformning snarast upptages till prövning.

I särskilt yttrande till priskontrollnämnden har *Sveriges priskontorsföreståndares förening* framhållit angelägenheten av att befattningshavarna vid priskontoren beredes tryggare och fastare anställning förenad med pensionsrätt. Föreningen hemställer, att dessa tjänstemän överflyttas på extra ordinarie stat. — Liknande synpunkter har anlagts av *länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Västmanlands* samt *Västernorrlands län*.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län föreslår att vissa s. k. distriktskontrollanter, som redan finns anställda vid några priskontor, blir direkt anknutna till pris- och kartellbyrån.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser, att priskontoren utan större olägenhet kan indragas. Under alla omständigheter synes det länsstyrelsen möjligt att minska antalet priskontor till 8 å 10 stycken.

Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare samt *Svenska bankföreningen* föreslår, att insamlandet av prisstatistiska uppgifter anförtros åt statistiska centralbyrån i stället för åt länsstyrelsernas priskontor.

I frågan om *statens upplysningsbyrås* förläggning finner *statskontoret* det böra övervägas att anknyta upplysningsbyrån till statsdepartementens organisationsavdelning. Ämbetsverket ifrågasätter, om inte byråns arbetsuppgifter och personal kan begränsas. — *Statens upplysningsbyrå* har under hand uttalat, att den delar statskontorets uppfattning i fråga om byråns framtida förläggning. Som andra alternativ anges därvid statistiska centralbyrån eller kommerskollegium.

Frågan om organisationen för det fall då den allmänna prisregleringslagen skall träda i tillämpning har upptagits till behandling i vissa remissyttranden.

Statens priskontrollnämnd anser sålunda, att den smidigaste organisationsformen i ett beredskapsfall uppnås genom att de prisreglerande uppgifterna uppdrages åt pris- och kartellbyrå. Erfarenheterna från nämndens

verksamhet är sådana, att det måste anses ogörligt att bedriva en mera omfattande, effektiv prisreglering, om inte det prisreglerande organet utrustas med såväl utredande som förhandlande och beslutande befogenheter. Nämnanden framhåller emellertid att Kungl. Maj:t bör ha befogenhet att fritt bestämma formen för beredskapsorganisationen. — Även *Tjänstemännens centralorganisation* anser starka skäl tala för att pris- och kartellbyråns styrelse bör handha administrationen av beredskapslagstiftningen. Att för detta ändamål organisera ett nytt, separat organ synes organisationen endast undantagsvis vara att föredraga. — Liknande synpunkter i denna fråga har anlagts av *Landsorganisationen i Sverige*.

Kommerskollegium finner det ligga närmast till hands att anförtro beredskapsverksamheten i prisfrågor åt ett för ändamålet inrättat organ. I rätts säkerhetens namn anser kollegium det angeläget att närmare direktiv för verksamheten utformas så att garanti vinnes för att den kommer att utövas med saklighet och opartiskhet. — *Sveriges grossistförbund* är inte berett att taga definitiv ståndpunkt i denna fråga. Skulle emellertid den administrativa priskontrollen anförtros åt ett speciellt beslutande organ, bör enligt förbundet dess organisation och sammansättning i princip överensstämma med näringsfrihetsrådets. Grosshandeln bör därvid erhålla en ordinarie representant i organet. — *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* anser att personalen vid monopolutredningsbyrån och ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor skulle utgöra en tillräcklig stomme i ett nytt prisorgan, som i händelse av krig skulle bli behövt.

Vissa remissinstanser — *länsstyrelsen i Västernorrlands län, Stockholms handelskammare, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund* samt *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* — föreslår att frågan om beredskapsorganisationen bör göras till föremål för särskild utredning.

Sveriges industriförbund framhåller i detta sammanhang som ett oeftergivligt krav, att den blivande organisationen och den procedur som där skall tillämpas fyller rimliga anspråk på rättssäkerhet. Förbundet betonar därvid att de värden, som står på spel i prisfrågor, är många gånger av avsevärt större betydelse för berörda parter än de tvister, som domstolarna handlägger. Vidare förklarar sig industriförbundet inte kunna godtaga uppfattningen att en effektiv priskontroll kräver en sammankoppling av utredande förhandlande och beslutande befogenheter. Ur rättssäkerhetssynpunkt synes det förbundet i hög grad angeläget att snarast få till stånd en utredning rörande frågan om de materiella normerna för den prisreglerande verksamheten samt rörande frågan om en judiciell prövning av priskontrollmyndighetens beslut. Därvid uttalar sig förbundet för att direktiven för priskontrollen åtminstone i sina huvuddrag bör tillkomma i samma form som allmän lag, nämligen efter riksdagens hörande. En ytterligare uppgift för den föreslagna utredningen är enligt förbundet att överväga priskontrollmyndighetens organisation och den procedur som där skall tillämpas. I det sammanhanget uttalar förbundet, att inom beredskapsorganet självfallet bör finnas ett lika antal representanter för såväl konsument- och löntagareintressen som företagareintressen.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation anlägger i huvudsak liknande synpunkter som industriförbundet i fråga om kravet på rättssäkerhet, särskiljandet inom en beredskapsorganisation av den utredande verksamheten å ena samt de förhandlande och beslutande befogenheterna å andra sidan, rörande representationen inom priskontrollmyndigheten, riktlinjerna för verksamheten samt beträffande spörsmålet om överklagande av myndighetens beslut. Hantverksorganisationen framhåller därjämte, att ordföranden i beredskapsorganet bör vara en av alla partsintressen oberoende ekonomiskt skolad jurist. — Även *Stockholms handelskammare, handelskammaren i Gävle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* samt *Norrbotens och Västerbottens läns handelskammare* har framfört i stort sett samma synpunkter beträffande beredskapsorganisationen, som anlagts av industriförbundet och hantverksorganisationen.

Sveriges köpmannaförbund anser, att beredskapsorganisationen under alla omständigheter bör bygga på den sakkunskap som kommer att finnas inom pris- och kartellbyrån, byråns styrelse samt ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. I likhet med industriförbundet och hantverksorganisationen finner köpmannaförbundet det vara väsentligt att så långt som möjligt undvika att beredskapsorganet i likhet med priskontrollnämnden får på en gång utredande, förhandlande och dömande uppgifter. En sådan ordning innebär enligt förbundet stora risker för berörda parter och är främmande för normala förvaltningsprinciper.

Departementschefen

Ledningen för det nya organ, som skall omhänderha den statliga utredningsverksamheten beträffande pris- och konkurrensförhållanden — statens pris- och kartellnämnd — skall enligt priskontrollutredningens förslag ankomma på en styrelse, bestående av 13 ledamöter. Av dessa skall fem representera konsumenterna och fem näringslivet. De övriga tre ledamöterna skall företräda ekonomisk och juridisk sakkunskap och icke vara knutna till något partsintresse; bland dessa skall ordförande och vice ordförande utses. Styrelsesuppleanter skall utses till ett antal av fem, nämligen för var och en av partsgrupperna två och för de opartiska ledamöterna en suppleant.

Utredningens förslag har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet remissyttranden. Kommerskollegium har emellertid ansett förslaget oförenligt med tanken att organet skall bedriva en objektiv utredningsverksamhet och i stället förordad, att ledamöterna väljes utanför parternas krets eller att organet ställes under ledning av ämbetsmän.

Enligt min mening får det anses värdefullt och önskvärt, att de parter som är närmast intresserade av pris- och kartellnämndens verksamhet, nämligen konsumenter och företagare, också skall genom representanter i styrelsen få utöva inflytande på verksamhetens utformning och inriktning. I synnerhet som pris- och kartellnämnden enligt min uppfattning, vilken

även här överensstämmer med utredningens, vid sidan av ansvaret för utredningsarbetet bör ha mera aktiva övervaknings- och upplysningsuppgifter än kommerskollegium för sin del ansett lämpligt synes mig den föreslagna organisationsformen med en styrelse, vari ingår partsrepresentanter, vara den utan gensägelse ändamålsenligaste. Partsrepresentationen synes även kunna bidra till att skapa förtroende bland allmänheten för nämndens arbete. Med hänsyn till den föreslagna sammansättningen av styrelsen och det starka inslaget av opartiska ledamöter kan jag icke heller dela uppfattningen att objektiviteten skulle äventyras. Jag tillstyrker därför att i spetsen för pris- och kartellnämnden sättes en styrelse av i huvudsak den typ utredningen föreslagit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om styrelsens sammansättning.

Närmast under styrelsen skall ledningen av det nya organet enligt utredningens förslag ankomma på en chef. Detta förslag biträder jag. I anledning av vad bl. a. näringsfrihetsrådet uttalat föreslår jag, att chefen ingår som ledamot av styrelsen. Han blir då en av de tre ledamöter som avses icke vara knutna till något partsintresse.

I likhet med utredningen vill jag understryka, att stora krav bör ställas på pris- och kartellnämndens chef. De omfattande och komplicerade arbetsuppgifter, som kommer att åvila nämnden, gör det angeläget att till verkschef förordnas en person som med teoretiskt-ekonomisk eller administrativ skolning förenar god erfarenhet av frågor, vilka hänför sig till nämndens verksamhetsområde. Mot bakgrunden av det anförda vill jag ej motsätta mig att chefen, såsom utredningen föreslagit, erhåller överdirektörs tjänsteställning och placeras i lönegrad Cp 17.

I fråga om organisationen i övrigt innebär utredningens förslag, att för verksamheten inom det nya organet skall finnas anställda sammanlagt 93 befattningshavare, fördelade på en planläggningsbyrå, tre utredningsbyråer, en statistisk byrå samt ett kansli. Statens lönenämnd har haft vissa erinringar mot att nämnden erhåller en byråindelning och tänkt sig en enklare organisation. Med hänsyn till vikten att erhålla ett effektivt arbetande organ med tillräckliga resurser anser jag mig dock böra i princip godtaga utredningens förslag. I övrigt har icke vid remissbehandlingen riktats annan mera väsentlig invändning mot detta än att vissa remissinstanser funnit antalet befattningshavare onödigt stort. Ehuru jag för min del i princip är överens med utredningen om nämndens organisation och om att den bör erhålla tillräckliga arbetskraftsresurser, har jag med hänsyn till den återhållsamhet, som bör iakttagas vid inrättande av nya permanenta statliga organ, funnit en viss begränsning av organisationen motiverad. Enligt det förslag jag i det följande framlägger är sålunda personalstyrkan begränsad till att omfatta — utom överdirektören — 78 befattningshavare. Jämväl i fråga om organets indelning har jag ansett mig böra föreslå vissa jämkningar i utredningens organisationsplan. Jag har sålunda ansett mig kunna utgå från att den erforderliga planläggningen av pris- och kartellnämndens verksamhet kan ombesörjas av överdirektören med biträde av den utredningsbyråchef som är mest lämpad för dylikt arbete. Vidare synes kansliet kunna inordnas i

en av utredningsbyråerna; den egentliga utredningsverksamheten inom denna byrå bör därvid begränsas i lämplig utsträckning. Sammanfattningsvis innebär mitt förslag, att pris- och kartellnämnden skall bestå av fyra byråer, nämligen första, andra och tredje utredningsbyrån samt statistiska byrån. Kansligöromålen och den därför erforderliga personalen bör förläggas till tredje utredningsbyrån. En översikt av den av mig föreslagna organisationen torde såsom *bilaga* få fogas till detta protokoll.

Var och en av utredningsbyråerna bör förestås av en byråchef i lönegrad 37. En av byråcheferna bör placeras på ordinarie stat. Önskvärt vore om såsom byråchefer kunde förvärvas personer med högre teoretisk utbildning på det ekonomiska området. I den mån detta ej visar sig möjligt bör i vart fall krävas stor erfarenhet av utredningsverksamhet samt grundlig kännedom om näringslivets förhållanden. Med hänsyn till de administrativa arbetsuppgifter, som skall handläggas på tredje utredningsbyrån, bör chefen för denna byrå helst äga juridisk utbildning samt därjämte ha ådagalagt fallenhet för utredningsarbete, främst på det ekonomiska området.

Det arbete med planlägningsfrågor, som kommer att åvila chefen för en av utredningsbyråerna, kan förutsättas vara så maktpåliggande att en befattningshavare bör avdelas för att lämna honom erforderligt biträde härmed och med ledningen av byrån. För detta ändamål vill jag föreslå, att en byrådirektörstjänst i Ce 31 inrättas.

Beträffande de befattningshavare, som skall svara för den egentliga utredningsverksamheten, må allmänt framhållas följande. Jag anser det önskvärt, att utredningsbyråerna utrustas såväl med samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt skolad personal som med tjänstemän, som förvärvat praktisk erfarenhet från olika branscher inom näringslivet. Fördelningen av personalen på dessa kategorier bör få avgöras av nämndens ledning. Därvid bör emellertid beaktas synpunkten, att utredningsverksamhetens art kräver tillgång på ett lämpligt antal tjänstemän med god ekonomisk utbildning.

Jag föreslår, att på vardera av första och andra utredningsbyråerna inrättas fyra befattningar som förste aktuarie, därav två i Ce 29 och två i Ce 27. Vidare bör på var och en av dessa byråer finnas fyra amanuensbefattningar i den reglerade befordringsgången och fyra assistentbefattningar i Ce 21. I anledning av vad priskontrollnämnden och tjänstemännens centralorganisation anfört vill jag nämna, att hinder icke bör möta för pris- och kartellnämnden att om så befinnes motiverat utbyta amanuensbefattningar mot assistentbefattningar inom den angivna ramen. Den personaluppsättning för utredningsbyråerna, som nu föreslagits, torde möjliggöra en lämplig indelning i arbetsgrupper allt efter utredningsuppgifternas karaktär. Sålunda torde mera komplicerade uppdrag kunna anförtros åt arbetsgrupper, bestående av en förste aktuarie med biträde av en eller två amanuenser eller assistenter. För enklare undersökningar och rutinmässiga uppdrag förefaller det tillfyllest att utnyttja enbart amanuens- och assistentpersonal.

För skriv- och andra kontorsgöromål torde på envar av nu ifrågavarande

utredningsbyråer inrättas en kanslibiträdestjänst i Ce 11 och en biträdesbefattning i den reglerade befordringsgången.

De av mig nu framlagda förslagen innebär, att personalstyrkan på första och andra utredningsbyråerna kommer att uppgå till sammanlagt 31 tjänstemän.

På den tredje utredningsbyrån skall utöver utredningsarbete även ankomma registreringen av kartellavtal samt den konsumentupplysande verksamheten i prisfrågor. Dessutom skall på byrån handläggas juridiska, kamerala och personella spörsmål samt administrativa ärenden i övrigt. Frågan om chefstjänsten på byrån har jag redan behandlat. För byråns utredande verksamhet föreslår jag, att en särskild utredningssektion inrättas. På denna sektion bör finnas en förste aktuarie i Ce 29, en förste aktuarie i Ce 27, en amanuens i reglerad befordringsgång och två assistenter i Ce 21 samt ett kanslibitråde. I fråga om dessa befattningshavare bör gälla i princip samma krav och villkor, som jag angivit för motsvarande personal på första och andra utredningsbyråerna. — För handhavandet av kartellregistret och de administrativa ärendena bör vidare inrättas en administrativ sektion under ledning av en förste byråsekreterare i Ce 29. Denne skall ha juridisk utbildning och bör vid behov kunna tjänstgöra som vikarie för byråchefen. Vidare vill jag, i likhet med utredningen, föreslå att på den administrativa sektionen inrättas en tjänst som kassör i Ce 15 för kamerala ärenden och personalärenden, en befattning som kontorist i Ce 13 för registratorsgöromål samt en biträdesbefattning för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Slutligen bör till denna sektion knytas ytterligare en tjänst som kontorist i Ce 13, avsedd som sekreterare åt överdirektören. — För konsumentupplysningen i prisfrågor bör inrättas en särskild publiceringssektion under ledning av en förste byråsekreterare i Ce 27. I enlighet med vad som framhållits av ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor bör denne befattningshavare ha erfarenhet av publicistisk verksamhet. För biträde åt förste byråsekreteraren föreslår jag inrättande av en befattning som amanuens i reglerad befordringsgång. Dessutom bör på publiceringssektionen placeras ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

I likhet med utredningen finner jag det motiverat, att de tre utredningsbyråerna utrustas med en gemensam skrivcentral. Såsom utredningen föreslagit bör skrivcentralen stå under ledning av ett kanslibitråde i Ce 11 och i övrigt bestå av fyra biträden i reglerad befordringsgång. Härjämte vill jag tillstyrka utredningens förslag om inrättande av en tjänst som förste expeditionsvakt i Ce 12 och två expeditionsvaktstjänster — varav en bör placeras i Ca 10 och en i Ce 10 — samt två biträdesbefattningar i reglerad befordringsgång för telefonistgöromål. Nu angivna biträdes- och vaktpersonal bör i organisatoriskt hänseende tillhöra tredje utredningsbyrån. De av mig sålunda förordade förslagen om inrättande av tjänster på denna byrå innebär, att dess personalstyrka kommer att uppgå till sammanlagt 25 tjänstemän.

Vad därefter angår den statistiska byrån vill jag understryka utredningens allmänna uttalande att personalen på denna byrå skall ha ingående kännedom om den med stickprovsundersökningar förenade statistiska metodiken samt god kännedom om marknadsförhållandena. I överensstämmelse med utredningens förslag vill jag förordna, att byrån ställes under ledning av en byråchef i Ce 37 med statistisk utbildning. Jag tillstyrker även förslaget, att byråchefen erhåller biträde av ytterligare en statistiker i lönegrad Ce 29. Denne bör, såsom statistiska centralbyrån föreslagit, benämnas förste aktuarie. Vidare bör inrättas en tjänst som förste aktuarie i Ce 27. Innehavaren av denna befattning bör bl. a. ha till uppgift att följa den internationella prisutvecklingen. Utredningens förslag om inrättande av tre amanuéstjänster i reglerad befordringsgång anser jag mig böra biträda. Den erforderliga granskningen av statistiskt primärmaterial bör stå under ledning av en förste kansliskrivare i Ce 17 med biträde närmast av en kansliskrivare i Ce 15. Dessutom föreslår jag, att för detta arbete inrättas två kontoristtjänster i Ce 13. För den tjänsteman, som skall handha det s. k. butiksregistret, kan jag inte förordna högre placering än som kontorist i Ce 13. Jag tillstyrker utredningens förslag beträffande personal för räkne- och skrivarbeten. Sålunda bör för dessa göromål inrättas en kanslibiträdets-tjänst i Ce 11 och tre befattningar som biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

I enlighet med utredningens förslag bör till statistiska byrån knytas en särskild avdelning för erforderlig kontrollantpersonal samt befattningshavare vid priskontoret för Stockholms stad och län. Avdelningen bör benämnas kontrollsektionen och stå under ledning av en byråsekreterare i Ce 25. Denne tjänsteman skall vara nämndens kontaktman gentemot länsstyrelsernas priskontor och i övrigt följa arbetet vid dessa organ. Jag tillstyrker förslaget att en assistent i Ce 23 placeras som biträdande chef på sektionen. På denne befattningshavare bör, såsom utredningen angivit, i första hand ankomma att leda och deltaga i prisinsamlingen inom Stockholms stad och län. Vidare föreslår jag, att fem tjänster som kontrollant i Ce 19 inrättas. Innehavarna av dessa befattningar bör, i överensstämmelse med utredningens förslag, vid behov kunna utnyttjas för att förstärka personalen vid priskontoren ute i landet.

De av mig framlagda förslagen beträffande statistiska byrån innebär, att personalen därstädes kommer att bestå av 22 tjänstemän. Antalet tjänstemän vid pris- och kartellnämnden skulle därmed komma att uppgå till sammanlagt 79 befattningshavare.

Vid bifall till de förslag, som jag i det föregående framlagt beträffande personalorganisationen vid statens pris- och kartellnämnd, skall i personalförteckning för denna myndighet fr. o. m. den 1 januari 1957 uppföras följande tjänster.

Personalförteckning

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat	Lönegrad
1 överdirektör	Cp 17
1 byråchef	Ca 37
1 expeditionsvakt	Ca 10
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad		
än Ce 25		
3 byråchefer	Ce 37
1 byrådirektör	Ce 31
6 förste aktuarier	Ce 29
1 förste byråsekreterare	Ce 29
6 förste aktuarier	Ce 27
1 förste byråsekreterare	Ce 27

Därutöver kommer personalen vid pris- och kartellnämnden att utgöras av 1 byråsekreterare i Ce 25, 13 amanuenser i reglerad befordringsgång, 1 assistent i Ce 23, 10 assistenter i Ce 21, 5 kontrollanter i Ce 19, 1 förste kansliskrivare i Ce 17, 1 kansliskrivare i Ce 15, 1 kassör i Ce 15, 5 kontorister i Ce 13, 1 förste expeditionsvakt i Ce 12, 5 kanslibiträden i Ce 11, 1 expeditionsvakt i Ce 10 och 13 biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i förekommande fall placera biträdestjänster i lönegrad Ca 8 enligt grunderna för den reglerade befordringsgången.

Den sålunda föreslagna personalen bör i huvudsak erhålla den placering på de olika byråerna, som föreslagits i det föregående. Jag förutsätter dock, att därest det visar sig påkallat, viss omflyttning av personal mellan byråerna skall kunna äga rum.

Såsom jag förut framhållit innebär det av mig framlagda förslaget till organisation av den statliga verksamheten rörande pris- och konkurrensbegränsningsfrågor, att priskontrollnämnden avvecklas vid utgången av år 1956. Samtidigt skall de 78 befattningar, som f. n. finns vid detta organ, indragas. Dessutom avvecklas vid samma tidpunkt kommerskollegiets monopolutredningsbyrå samt avdelning för analys av pris- och marknadsförhållanden. Därvid minskar kollegiets organisation med sammanlagt 28 tjänstemän, nämligen 1 kommersråd i Ca 37, 1 expeditionsvakt i Ca 10, 2 byrådirektörer i Ce 31, 3 förste aktuarier i Ce 29, 1 förste byråsekreterare i Ce 29, 2 förste aktuarier i Ce 27, 7 amanuenser i reglerad befordringsgång, 1 kontorist i Ce 13, 1 kanslibitråde i Ce 11 och 4 biträden i reglerad befordringsgång samt 5 extra befattningshavare. Det finns anledning utgå från att personalen vid priskontrollnämnden, monopolutredningsbyrån och prisanalysavdelningen i viss utsträckning kommer att få anställning hos pris- och kartellnämnden. Beträffande vissa personalfrågor, som sammanhänger med priskontrollnämndens avveckling, torde jag få återkomma i det följande. I

fråga om de övergångsordningar, som eljest kan visa sig erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta.

Såsom utredningen framhållit, bör till det nya organets förfogande finnas en fältorganisation för insamling av de uppgifter angående priser m. m., som erfordras för utredningsarbetet. För uppgiftsinsamlingen svarar f. n. — utom vad angår Stockholms stad och län — de till länsstyrelserna knutna priskontoren. Utredningen anser att denna ordning bör bibehållas tills vidare. Detta förslag har i huvudsak biträtts i flertalet remissyttranden. Vissa erinringar, främst avseende priskontorspersonalens ställning och arbetsförhållanden, har dock framförts. Från vissa håll har föreslagits, att uppgiftsinsamlingen skulle anförtros åt statistiska centralbyrån. För egen del är jag icke nu beredd att ta ställning till frågan hur insamlingsarbetet lämpligen bör organiseras på längre sikt. Detta spörsmål torde, när erfarenhet vunnits av pris- och kartellnämndens verksamhet, få övervägas ytterligare. Under nu nämnda omständigheter synes det i enlighet med utredningens förslag böra tills vidare ankomma på priskontoren att handha den erforderliga uppgiftsinsamlingen för pris- och kartellnämndens räkning. Någon ändring i fråga om priskontorspersonalens ställning och tjänstgöringsförhållanden är jag mot bakgrunden av det anförda icke beredd att tillstyrka.

Statens upplysningsbyrå, som f. n. i organisatoriskt avseende tillhör statens priskontrollnämnd, torde såsom statskontoret och byrån förordad böra knytas till statsdepartementen och därvid närmast inordnas i den till finansdepartementet hörande organisationsavdelningen. Till den härmed förknippade anslagsfrågan vill jag återkomma senare.

Beträffande den erforderliga organisationen för det fall, då den allmänna prisregleringslagen kan böra träda i tillämpning, har såväl inom utredningen som vid remissbehandlingen olika möjligheter diskuterats. Utredningen har för sin del icke tagit slutlig ställning i frågan utan ansett det få ankomma på Kungl. Maj:t att i förekommande fall besluta om vilket organ som skall handha priskontrollen. Av remissinstanserna har några, däribland priskontrollnämnden, förordad att ifrågavarande uppgift bör tilldelas pris- och kartellbyrån. Kommerskollegium har däremot på principiella grunder ansett, att ett särskilt organ bör inrättas för ändamålet. För egen del vill jag, företrädesvis av praktiska skäl, ansluta mig till priskontrollnämndens uppfattning och i enlighet därmed förorda, att pris- och kartellnämnden får fungera som nytt priskontrollorgan, om behov av ett sådant skulle uppkomma. Det bör förutskickas att pris- och kartellnämndens ordinarie verksamhet därvid kan få begränsas för den tid prisreglering tillämpas.

Anslag till statens pris- och kartellnämnd

Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar

	Anslag
1956/57 (förslag)	661 400

Priskontrollutredningen

Avlöningskostnaderna vid pris- och kartellbyrån beräknas av utredningen till sammanlagt 1 747 686 kronor.

Arvoden och ersättningar till styrelsen beräknas till 37 350 kronor. I enlighet med vad som tillämpas inom näringsfrihetsrådet och inom arbetsdomstolen föreslår utredningen, att varje styrelseledamot erhåller arvode med 125 kronor för månad och 40 kronor för varje bevistat sammanträde. Till ordföranden föreslås ett arvode av 300 kronor för månad och 50 kronor för varje sammanträdesdag. Sistnämnda dagarvode bör utgå även till ordförandens ställföreträdare, då denne leder ett sammanträde. Till suppleanterna bör enligt utredningen utgå arvode med 50 kronor för bevistat sammanträde. Antalet sammanträden per år uppskattas till tjugofem.

Avlöningskostnaderna i övrigt för den föreslagna personalen vid den egentliga pris- och kartellbyrån beräknas av utredningen till 1 602 336 kronor. I detta belopp har inräknats komensationstillägg för sjukförsäkringspremier. Lönekostnaderna för statens upplysningsbyrå uppskattas till 108 000 kronor.

Departementschefen

Utredningens förslag angående arvode till styrelsens ordförande kan jag icke biträda utan förordar att ordförandearvodet bestämmas till 450 kronor för månad. I övrigt tillstyrker jag vad utredningen föreslagit beträffande styrelsearvoden. I enlighet härmed bör arvodet till styrelseledamot utgöra 125 kronor för månad jämte 40 kronor för varje sammanträde, vari ledamoten deltagar. Överdirektören och chefen för nämnden bör dock icke äga åtnjuta särskild ersättning i sin egenskap av styrelseledamot. Till suppleant i styrelsen bör utgå arvode med 50 kronor för varje sammanträde, i vilket han deltagar. Med dessa utgångspunkter beräknar jag för arvoden och ersättningar till styrelsen ett årligt belopp av 20 000 kronor. Avlöningskostnaderna för den av mig föreslagna personalen vid pris- och kartellnämnden uppskattar jag för helt år till 1 282 800 kronor. Vid beräkningen av angivna lönekostnader vid nämnden har lön beräknats efter näst högsta löneklassen inom respektive lönegrad utom för befattningarna i reglerad befordringsgång. För dessa tjänster har kostnaderna beräknats efter löneklass 25 respektive 8. Under avlöningsanslaget bör medel också beräknas för vikariats- och övertidsersättningar m. m. Dessa kostnader uppskattar jag till

20 000 kronor för år. De sammanlagda avlöningskostnaderna vid pris- och kartellnämnden skulle därmed för ett budgetår uppgå till (20 000 + 1 282 800 + 20 000 =) 1 322 800 kronor. Då nämnden skall inrättas först den 1 januari 1957 erfordras anslag till avlöningar endast för ett halvt år, varför anslaget torde uppföras med $\left(\frac{1\ 322\ 800}{2} =\right)$ 661 400 kronor.

Avlöningsanslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 27 600 kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 10 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 496 200 kronor;

rörligt tillägg 127 600 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (27 600 + 10 000 + 496 200 + 127 600 =) 661 400 kronor.

Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader

	Anslag
1956/57 (förslag)	150 000

Priskontrollutredningen

Omkostnaderna för pris- och kartellbyråns verksamhet har utredningen beräknat till sammanlagt 450 000 kronor. Av beloppet hänför sig till sjukvård 10 000 kronor, till reseersättningar 100 000 kronor, till expenser 200 000 kronor och till tryckningskostnader 140 000 kronor. Statens upplysningsbyrås andel av dessa omkostnader uppskattas till sammanlagt 52 000 kronor. Som utgångspunkt för beräkningen har utredningen tagit statens priskontrollnämnds anslagsyrkanden för budgetåret 1956/57.

Departementschefen

Det är inte möjligt att med någon större säkerhet beräkna de blivande omkostnaderna för pris- och kartellnämndens verksamhet. Såsom tidigare nämnts kommer det nya verket att i huvudsak överta de arbetsuppgifter, som f. n. ankommer på kommerskollegiets monopolutredningsbyrå och prisanalysavdelning, samt den prisövervakande verksamhet, som nu bedrivs av statens priskontrollnämnd. Det synes därför riktigt att vid beräkningen av pris- och kartellnämndens omkostnadsanslag utgå ifrån berörda myndigheters kostnader för motsvarande verksamhet. Därvid torde beaktas, att den av mig i det föregående förordade personalstyrkan vid pris- och kartellnämnden är omkring tjugofem procent mindre än den nuvarande organisationen på här ifrågavarande områden. Vidare bör medel till statens upplysningsbyrå inte beräknas under pris- och kartellnämndens anslag. Med dessa utgångspunkter samt med ledning av från kommerskollegium och priskontrollnämnden erhållna uppgifter beräknar jag de löpande utgifterna för pris-

och kartellnämndens verksamhet under ett budgetår till i runt tal 272 000 kronor. Av detta belopp torde hänföras till sjukvård m. m. 8 000 kronor, till reseersättningar 40 000 kronor, till expenser 164 000 kronor och till publikationstryck 60 000 kronor. Till följd av att pris- och kartellnämnden inte skall börja sin verksamhet förrän vid ingången av år 1957 bör omkostnaderna för nästa budgetår beräknas med hänsyn till utgifterna under endast ett halvt år och sålunda upptagas till $\left(\frac{272\,000}{2} = \right)$ 136 000 kronor. Utöver

detta anslagsbelopp för löpande omkostnader torde särskilda medel behöva anvisas för engångsanskaffning av möbler, kontorsmaskiner m. m. Pris- och kartellnämndens inventariebehov kommer visserligen att till största delen utan kostnader kunna tillgodoses från de myndigheter, som berörs av omorganisationen, men vissa kompletteringar torde bli nödvändiga. För detta ändamål bör beräknas ett medelsbehov av 14 000 kronor.

Pris- och kartellnämndens omkostnadsanslag — som i likhet med andra dylika anslag bör ha förslagsanslags karaktär — torde sålunda för budgetåret 1956/57 böra uppföras med (136 000 + 14 000 =) 150 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser beträffande användningen av anslaget för olika ändamål.

Övriga organisations- och anslagsfrågor

Näringsfrihetsrådet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	72 000	51 946
1955/56 (statsliggaren s. 918)	72 000	
1956/57 (förslag)	89 000	

Näringsfrihetsrådet består av ordförande och åtta ledamöter. Dessutom finns tretton suppleanter. Ordföranden och två ledamöter är opartiska, medan av övriga ledamöter tre representerar företagarna samt tre företräder konsumenterna och löntagarna. Ordföranden har f. n. deltidstjänst med arvode motsvarande två tredjedelar av lön enligt löneklass 19 på löneplan 2. Vid rådet finns dessutom en deltidsanställd sekreterare, som uppbär arvode motsvarande två tredjedelar av lön enligt löneklass 29. Rådet saknar egen skrivpersonal. Erforderlig skrivhjälp tillhandahålles f. n. av ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor.

Y r k a n d e n

Näringsfrihetsrådet (skr. 18/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 250 kronor.

Rådets sekreterare innehar vid sidan av sin befattning i rådet en deltid-

tjänst som aktuarie vid kommerskollegiets monopolutredningsbyrå. Efter hand som rådets arbete ökat har det visat sig svårt att förena sistnämnda tjänst med sekreterarbefattningen i rådet. Därtill måste sekreteraren beredas tid att, för rådets information, följa utvecklingen av näringsfrihetsfrågor särskilt i utlandet. Rådet föreslår därför, att för sekreterargöromålen inrättas en heltidstjänst med arvode enligt lönegrad 29. Härigenom ökar medelsbehovet för nästa budgetår med 7 250 kronor.

Priskontrollutredningen föreslår i sitt betänkande, att anslaget höjes med 46 310 kronor.

Den föreslagna utvidgningen av 1953 års lag till att avse alla slag av konkurrensbegränsningar påkallar icke någon ändring av rådets sammansättning. Lagändringen kommer emellertid att medföra ökat arbete för rådet. Antalet sammanträden kan väntas öka från f. n. 25 till ca 50, för år räknat. Den större arbetsbördan för rådets ledamöter kan emellertid enligt utredningen bemästras genom utökning av antalet suppleanter. Därjämte bör rådets ordförande med hänsyn till den ökade arbetsbördan erhålla en ordinarie heltidstjänst med förordnande på sex år. Av samma skäl bör även rådets sekreterare få ordinarie heltidsanställning och därvid placeras i lönegrad 29. Utredningen antyder, att erfarenheterna av rådets utvidgade verksamhet kan framkalla behov av ytterligare personalförstärkning för sekreterargöromål. Slutligen föreslås att rådet får egen skrivpersonal och att därvid bl. a. inrättas en kanslibiträdetsjänst.

Till följd av det ökade antalet sammanträden kan kostnaderna för arvoden till rådets ledamöter beräknas stiga med 10 000 kronor. Förändringen av befattningarna såsom ordförande och sekreterare medför en ökning av löneutgifterna med 20 310 kronor. För anställande av skrivpersonal föreslår utredningen en anslagshöjning med 16 000 kronor. Huvuddelen av detta belopp åtgår till avlöning åt ett kanslibitråde i lönegrad 11. Återstoden avses skola disponeras för tillfällig personal.

Y t t r a n d e n

Priskontrollutredningens förslag i fråga om näringsfrihetsrådet har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom *statskontoret*. Detta ämbetsverk anser att någon ändring av rådets organisation eller befattningshavarnas löneställning inte bör övervägas, förrän erfarenhet vunnits av de ökade arbetsuppgifterna.

Näringsfrihetsrådet föreslår i sitt yttrande vissa riktlinjer beträffande ledamöternas och suppleanternas deltagande i rådets sammanträden. Sålunda bör enligt rådet varje ordinarie ledamot i regel delta i tre sammanträden av fyra. Vid vart fjärde sammanträde bör företrädesvis ärenden av större principiell betydelse handläggas och uteslutande ordinarie ledamöter närvara. Övriga sammanträden bör för kontinuitetens skull bevistas av sex ledamöter och tre suppleanter. Den antydda ordningen förutsätter enligt rådet, att antalet suppleanter ökas. F. n. representeras konsumenterna av fem och företagarna av fyra suppleanter. Rådet föreslår att dessa båda in-

tressegrupper får lika många suppleanter genom att företagargruppen utökas med en.

Sveriges grossistförbund yrkar, att grosshandeln erhåller en ordinarie representant i rådet. — *Sveriges lantbruksförbund* förordar, att antalet suppleanter för ordinare ledamot ökas från en till två. Förbundet förutsätter därvid, att båda suppleanterna för jordbruksrepresentanten i rådet utses inom jordbruksnäringen. — *Riksförbundet landsbygdens folk* anser det motiverat att förbundet får besätta en suppleantplats vid en utökning av rådet.

Beträffande rådets personal ifrågasätter *kommerskollegium*, huruvida icke en biträdande sekreterare erfordras. *Näringsfrihetsrådet* föreslår att för rådet inrättas en befattning såsom biträdande sekreterare med placering i lägst 27 lönegraden.

Departementschefen

Utvidgningen av näringsfrihetsrådets verksamhetsområde till att omfatta alla slag av konkurrensbegränsande företeelser inom näringslivet kommer att medföra en större arbetsbelastning för rådet. Ökningen av rådets arbetsbörda synes lämpligen kunna mötas genom att för ledamöternas och suppleanternas deltagande i sammanträdena införa i huvudsak den ordning, som näringsfrihetsrådet föreslagit. Därigenom synes den erforderliga utökningen av antalet suppleanter kunna begränsas till att gälla ytterligare en representant för företagarna. Rådets förslag i nu berörda hänseende torde sålunda böra godtagas. Det ytterligare medelsbehovet för arvoden till andra ledamöter än ordföranden, vilket uppstår till följd av den ökade sammanträdesfrekvensen, beräknar jag i likhet med utredningen till 10 000 kronor för år.

Jag ansluter mig till utredningens uppfattning, att ordföranden och sekreteraren på grund av den väntade ökningen av arbetsbördan bör erhålla heltidsbefattningar. Däremot kan jag, i avvaktan på närmare erfarenheter av rådets utvidgade verksamhet, inte nu tillstyrka förslaget att dessa befattningar uppföres på ordinarie stat. Sålunda bör ifrågavarande befattningshavare även i fortsättningen vara arvodesavlönade. Arvodet till ordföranden bör motsvara, om ordföranden varit justitieråd eller regeringsråd, lön enligt löneklass 21, löneplan 2, och eljest lön enligt löneklass 19, samma löneplan. Sekreterarens arvode bör motsvara lön enligt löneklass 29, löneplan 1. Vad nu förordats kan beräknas medföra ett ytterligare medelsbehov, för år räknat, av 23 000 kronor.

Jag är inte f. n. beredd tillstyrka, att rådet erhåller egen skrivpersonal. Biträdesgöromålen bör liksom hittills omhänderhas av personal vid ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. Ej heller finner jag erforderligt att, såsom föreslagits vid remissbehandlingen, en biträdande sekreterare anställas.

De i det föregående tillstyrkta förändringarna beträffande arvoden till rådets ordförande, ledamöter och sekreterare bör, i likhet med de övriga åtgärder, som sammanhänger med inrättandet av en statens pris- och kartellnämnd, gälla från och med den 1 januari 1957. Till följd härav blir behovet av ökade medel för nästa budgetår endast hälften av det för helt år beräkna-

de — vilket utgör (10 000 + 23 000 =) 33 000 kronor — eller i runt tal 17 000 kronor. Näringsfrihetsrådets avlöningsanslag bör alltså för budgetåret 1956/57 uppföras med (72 000 + 17 000 =) 89 000 kronor.

Näringsfrihetsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 200	6 827
1955/56 (statsliggaren s. 918)	8 200	
1956/57 (förslag)	9 200	

Y r k a n d e n

Näringsfrihetsrådet (skr. 18/8 1955) föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 1 000 kronor till 7 200 kronor.

	Nettoutgift 1954/55	Omkostnadsstat 1955/56	Rådets förslag 1956/57
Reseersättningar	3 800	5 000	4 000 (— 1 000)

Under budgetåret 1954/55 har anslagsposten till reseersättningar huvudsakligen använts för omplaceringstraktamente och flyttningersättning åt rådets ordförande. Dessa kostnader har varit av engångskaraktär, varför en nedräkning av posten kan ske för nästa budgetår. Med hänsyn bl. a. till höjda biljettpriser och till en beräknad ökning av antalet sammanträden bör större sänkning än med 1 000 kronor inte ske.

Priskontrollutredningen har beräknat att medelsbehovet för omkostnader i övrigt på grund av utvidgningen av rådets verksamhet kommer att öka från f. n. 3 000 till 5 000 kronor.

Departementschefen

Den väntade ökningen av antalet sammanträden torde medföra ett ytterligare medelsbehov under anslagsposten till reseersättningar. Såsom näringsfrihetsrådet framhållit, kan emellertid posten å andra sidan nedräknas till följd av att vissa engångskostnader bortfaller. I avvaktan på närmare erfarenheter av den utvidgade verksamheten torde posten för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Den av utredningen beräknade ökningen med 2 000 kronor av medelsbehovet för omkostnader i övrigt synes böra godtagas. För nästa budgetår bör dock av skäl, som tidigare angivits, anslaget höjas allenast med hälften av nämnda belopp eller sålunda med 1 000 kronor.

Näringsfrihetsrådets omkostnadsanslag bör alltså för budgetåret 1956/57 uppföras med (8 200 + 1 000 =) 9 200 kronor.

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	88 600	92 237
1955/56 (statsliggaren s. 918) ..	114 600	
1956/57 (förslag)	178 500	

Personalen vid ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor består f. n. av en ombudsman i Cs 15, en biträdande ombudsman med arvode motsvarande lön enligt löneklass 31, en amanuens i reglerad befordringsgång, ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde. Därutöver finns anställda en civil-ekonom med arvode och ett kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring. För arvodet åt kvalificerade biträden åt ombudsmannen har under anslaget för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 25 000 kronor.

Y r k a n d e n

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor (skr. 27/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 600 kronor.

	Ökning
1. Arvode till biträdande ombudsmannen	1 788
2. Löneklassändringar, m. m.	1 384
3. Rörligt tillägg	7 428
	<hr/>
	10 600

1. Den hittillsvarande verksamheten vid ämbetet tyder på att biträdande ombudsmannens arbetsuppgifter kommit att bli mer kvalificerade än som förutsetts vid tjänstens inrättande.

2—3. Yrkandena avser automatiska utgiftsökningar.

Priskontrollutredningen framhåller, att den föreslagna utvidgade behörigheten för näringsfrihetsrådet till att omfatta alla slag av konkurrensbegränsningar påkallar en väsentlig utökning av ombudsmannaämbetets redan nu alltför fåtaliga personal. I fråga om arten av de ärenden, som skall ankomma på ämbetet, kan i stort sett två huvudgrupper urskiljas. Sålunda sammanhänger vissa ärenden direkt med förekomsten av konkurrensbegränsningar eller konkurrensbegränsande förfaranden (konkurrensbegränsningsärenden), medan andra ärenden — även om de har sin grund i förekomsten av en konkurrensbegränsning — väsentligen rör prisutvecklingen inom visst område (prisärenden).

Konkurrensbegränsningsärendena förutsätter ett nära samarbete mellan ämbetet samt pris- och kartellbyrån. Den allmänna analysverksamhet, som skall bedrivas av byrån, väntas ge god ledning för ämbetets bedömningar av på vilka områden inom näringslivet som initiativ bör tas för undanröjande av skadliga konkurrensbegränsningar. Ombudsmannaämbetets arbetsuppgifter kommer emellertid att öka väsentligt i nyssnäm-

da hänseende. Bedömningen i varje särskilt ärende huruvida konkurrensbegränsning föreligger eller inte torde bl. a. kräva ingående diskussioner med berörda parter. Dessutom måste sannolikt kompletterande undersökningar ofta företagas. Även anmälningarna till ämbetet från enskilda företagare i konkurrensbegränsningsfrågor torde komma att öka betydligt.

Utredningen finner det nödvändigt att, för handläggningen av i första hand konkurrensbegränsningsfrågor, vid ombudsmannens sida ställas två befattningshavare, som är kompetenta att på eget ansvar handlägga dylika ärenden. En av dem bör ha domarerfarenhet och kunna vikariera för ombudsmannen. Han bör placeras som byråchef i Cs 13. För att tillföra ombudsmannaämbetet erforderlig ekonomisk sakkunskap bör den andre av nämnda tjänstemän ha högre ekonomisk utbildning och ingående kännedom om näringslivets förhållanden. För att på denna post kunna förvärva en erfaren ekonom synes det utredningen nödvändigt att placera befattningshavaren i Ce 37 med byråchefs ställning. För erforderligt biträde åt ombudsmannen och de två byråcheferna föreslår utredningen inrättandet av en tjänst som byrådirektör i Ce 33. Innehavaren av denna befattning skall bl. a. självständigt handlägga vissa anmälningsärenden. Därutöver bör finnas en förste byråsekreterare i Ce 29 och en amanuens i reglerad befordringsgång. Dessa tjänstemän skall biträda med beredning av ärendena, däri inbegripet utförandet av kompletterande utredningar.

Prisärendena kommer främst att avse bedömanden i fråga om skäligheten av prissättningen på viss vara eller inom viss bransch. Den blivande omfattningen av dessa arbetsuppgifter är svår att beräkna. Verksamheten på detta område väntas emellertid bli krävande. Beträffande prisärendena skall ombudsmannaämbetet enligt utredningens förslag i första hand förhandla med vederbörande företagare. Den befattningshavare, som skall ansvara för nämnda ärenden, bör ha god ekonomisk utbildning och särskild erfarenhet av prisfrågor. Utredningen föreslår, att han placeras som byråchef i Ce 37. Han bör biträdas av en kvalificerad befattningshavare, som kan självständigt handlägga ärenden av mindre räckvidd. Denne föreslås placerad som byrådirektör i Ce 33. Vidare bör finnas en förste byråsekreterare i Ce 29 och en amanuens.

Även i fråga om ombudsmannaämbetets biträdespersonal kräves enligt utredningen förstärkning i anledning av den utvidgade verksamheten. Hos ämbetet bör sålunda finnas anställda en kansliskrivare i Ce 15 som arbetsledare och registrator, ett kanslibitråde och två kontorsbiträden.

I fråga om ombudsmannens tjänsteställning förklarar utredningen, att arbetsuppgifternas art och omfattning samt det ökade ansvaret kan komma att motivera en uppflyttning från 15 till 17 lönegraden (löneplan 2). Denna fråga bör emellertid prövas först då närmare erfarenhet av ämbetets verksamhet vunnits.

Utredningens förslag innebär, att den sammanlagda personalstyrkan på ombudsmannaämbetet kommer att ökas från 7 till 14 befattningshavare.

Kostnaderna för avlöningar till personalen vid ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor beräknas av utredningen, på grundval av de förslag som angivits i det föregående till 305 520 kronor för år.

Y t t r a n d e n

Statens lönenämnd anser sig, i avvaktan på resultatet av 1954 års priskontrollutredning, inte kunna tillstyrka ombudsmannaämbetets förslag till höjning av arvodet till biträdande ombudsmannen.

Priskontrollutredningens förslag till förstärkning av personalen vid ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. Därvid har *Sveriges akademikers centralorganisation* uttalat, att ombudsmannens lönefråga inte bör skjutas på framtiden. Ombudsmannen bör redan vid utredningsförslagets genomförande placeras i lönegrad Cs 17.

Några remissinstanser har ansett den föreslagna personella utvidgningen av ombudsmannaämbetet för kraftig. Sålunda anser *statskontoret* det vara tillfyllest att ämbetet förstärkes endast med den personal, som kan anses behövlig för handläggning av prisärenden. För detta ändamål föreslår statskontoret utökning med en byråchef i Ce 37 med ekonomisk utbildning och en förste byråsekreterare i Ce 29. I fråga om den föreslagna personalen för skrivarbete avstyrker statskontoret att tjänsten som arbetsledare och registrator i Ce 15 inrättas. *Kommerskollegium* anser, att en så avsevärd personalförstärkning som utredningen föreslagit inte är erforderlig. Enligt kollegium bör av de föreslagna nya tjänsterna en byråchefstjänst i Ce 37 och en byrådirektörstjänst i Ce 33 icke inrättas.

Statens priskontrollnämnd ifrågasätter, om inte antalet tjänstemän, som skall syssla med prisärenden, beräknats för lågt i förhållande till antalet av de befattningshavare, som avses för konkurrensbegränsningsärenden.

Statens lönenämnd finner de angivna lönegraderna för de föreslagna högre tjänsterna vid ombudsmannaämbetet alltför höga. Nämnden ifrågasätter, om inte byrådirektörstjänsten i lönegrad 33 är tillfyllest för de arbetsuppgifter, som avses för de föreslagna byråchefsbefattningarna. Möjligen kan en byråchefstjänst tänkas för den tjänsteman, som skall vara ombudsmannens ställföreträdare. Nämnden kan inte tillstyrka att befattningar i högre lönegrad än 29 inrättas för de göromål, som avses för de föreslagna byrådirektörstjänsterna i lönegrad 33. Slutligen finner nämnden den föreslagna lönegradsplaceringen i Ce 15 för registratorn och arbetsledaren för skrivpersonalen alltför hög.

Departementschefen

Den föreslagna utvidgningen av 1953 års lag till att omfatta alla slag av konkurrensbegränsande företeelser medför i och för sig ingen ändring beträffande arten av de arbetsuppgifter, som ankommer på ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. Däremot torde arbetsbelastningen komma

att öka i inte oväsentlig utsträckning. Detta sammanhänger även med att ämbetet, sedan priskontrollnämndens verksamhet upphört, måste beakta frågor rörande prissättningen i betydligt större omfattning än hittills. Det torde därför vara påkallat att — då den utvidgade lagstiftningen om motverkande av konkurrensbegränsningar träder i tillämpning och den nuvarande priskontrollen avvecklas — förstärka personalen vid ombudsmannaämbetet. Jag är emellertid inte beredd förorda en så avsevärd personalförstärkning, som utredningen föreslagit.

Utredningens förslag att inrätta en byråchefstjänst för konkurrensbegränsningsärenden anser jag mig i princip böra tillstyrka. Utredningen framhåller som ett önskemål, att innehavaren av denna tjänst vid behov skall kunna vikariera för ombudsmannen. Helst bör det därför vara en lagkunnig person, som förvärvat domarerfarenhet. Jag är emellertid inte beredd förorda högre löneställning än lönegrad Ce 37. Förslaget om inrättande av ytterligare en byråchefstjänst för konkurrensbegränsningsärenden kan jag icke biträda. Däremot förordar jag, att till ombudsmannens förfogande ställes en tjänsteman, som självständigt kan handlägga vissa slag av anmälningsärenden. Denne bör placeras som byrådirektör i lönegrad Ce 31. Utredningens förslag att för förberedelser av nu ifrågavarande ärenden inrätta en tjänst som förste byråsekreterare kan jag inte biträda. Den nuvarande amanuensbefattningen bör emellertid bibehållas.

För den befattningshavare, som närmast under ombudsmannen skall svara för handläggning av ärenden med huvudvikten lagd på konkurrensbegränsningars inverkan på prisfrågan, kan jag icke tillstyrka högre placering än som byrådirektör i Ce 33. Med hänsyn till arten av hithörande arbetsuppgifter bör denne befattningshavare ha en kvalificerad företagsekonomisk utbildning och särskild erfarenhet av prisfrågor. I övrigt kan jag biträda utredningens förslag beträffande personal för prisärendenas behandling endast såtillvida att jag förordar inrättandet av en befattning som förste byråsekreterare i Ce 29 och en amanuensbefattning i reglerad befordringsgång.

Såsom utredningen föreslagit torde en utökning även av biträdespersonalen vid ombudsmannaämbetet böra ske. Jag anser mig emellertid inte kunna tillstyrka, att som arbetsledare för denna personal och som registrator anställs en kansliskrivare. I stället förordar jag, att för dessa arbetsuppgifter inrättas en tjänst som kontorist i Ce 13. Utöver den kanslibiträdesbefattning och den heltidstjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i befordringsgången, vilka redan finns vid ämbetet, torde ytterligare en tjänst som kanslibiträde i Ce 11 böra inrättas, varjämte en halvtidsbefattning som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång ombildas till heltidstjänst. Innehavaren av den nya kanslibiträdestjänsten bör i första hand sysselsättas med skrivgöromål för näringsfrihetsrådets räkning. För sistnämnda ändamål vill jag dessutom föreslå, att medel beräknas för anställande av ytterligare ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring.

Utvidgningen av 1953 års lag och avvecklingen av den nuvarande priskontrollen kommer inte att ske förrän den 1 januari 1957. Med hänsyn därtill torde de av mig framlagda förslagen om personalförändringar vid ombudsmannaämbetet inte böra genomföras förrän vid nämnda tidpunkt. Lönekostnaderna för den då nytillkommande personalen beräknar jag för helt år till sammanlagt 150 100 kronor. Vid beräkningen av detta belopp har lön beräknats efter näst högsta löneklassen inom respektive lönegrad utom för befattningshavarna i reglerad befordringgång. För dessa tjänster har kostnaderna beräknats efter löneklass 25 respektive 8. Då ifrågavarande lönekostnader endast skall beräknas för senare hälften av nästa budgetår, bör avlöningsanslaget höjas med endast hälften av nyss angivna belopp eller $\left(\frac{150\ 100}{2} =\right)$ i runt tal 75 100 kronor.

Den i ombudsmannaämbetets petitaframställning yrkade anslagshöjningen biträder jag i vad den hänför sig till löneklassändringar m. m. Sålunda bör anslaget för detta ändamål uppräknas med 1 400 kronor. Vid den personalförstärkning som förordats i det föregående bör befattningen som biträdande ombudsman indragas. I anledning härav finner jag icke påkallat att ta ställning till yrkandet om arvodeshöjning för biträdande ombudsmannen. Indragningen av befattningen medför att medelsbehovet för nästa budgetår minskas med 10 100 kronor. I samband med att den föreslagna omorganisationen genomföres torde ej heller medel för arvoden till kvalificerade biträden åt ombudsmannen vidare böra beräknas. Till följd därav kan anslaget för nästa budgetår nedräknas med 12 500 kronor.

Den erforderliga höjningen av anslagsposten till rörligt tillägg i anledning av 1955 års allmänna lönehöjning för statstjänstemän beräknar jag till 10 000 kronor.

Vid bifall till de förslag, som jag framlagt i det föregående, bör anslaget till avlöningar vid ombudsmannaämbetet för budgetåret 1956/57 uppföras med $(114\ 600 + 75\ 100 + 1\ 400 - 10\ 100 - 12\ 500 + 10\ 000 =)$ 178 500 kronor.

Avlöningsanslaget beräknas sålunda:
 avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän 147 700 (+ 40 600) kronor;
 rörligt tillägg 30 800 (+ 23 300) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till $(147\ 700 + 30\ 800 =)$ 178 500 (+ 63 900) kronor.

I personalförteckningen för ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor bör med tillämpning tills vidare fr. o. m. den 1 januari 1957 uppföras följande tjänster:

Personalförteckning

Befattning	Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25	Lönegrad
1 ombudsman för näringsfrihetsfrågor		Cs 15
1 byråchef		Ce 37
1 byrådirektör		Ce 33
1 byrådirektör		Ce 31
1 förste byråsekreterare		Ce 29

Därutöver kommer personalen vid ombudsmannaämbetet att fr. o. m. den 1 januari 1957 utgöras av 2 amanuenser i reglerad befordringsgång, 1 kontorist i Ce 13, 2 kanslibiträden i Ce 11, 2 biträden i reglerad befordringsgång och 1 biträde i befordringsgången med halvtidstjänstgöring. Ombudsmannaämbetets personal kommer därmed att uppgå till sammanlagt 13 tjänstemän.

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	9 200	12 316
1955/56 (statsliggaren s. 919)	13 200	
1956/57 (förslag)	19 200	

Y r k a n d e n

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor (skr. 27/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 000 kronor för bestående av ökade expenskostnader till följd av personalförstärkning under innevarande budgetår.

Priskontrollutredningen har i sitt förslag angående utvidgning av ombudsmannaämbetet beräknat omkostnaderna vid ämbetet till sammanlagt 25 200 kronor. Av detta belopp hänför sig till sjukvård 200 kronor, till reseersättningar 9 000 kronor och till övriga expenser 16 000 kronor.

Departementschefen

Såsom jag föreslagit under närmast föregående anslag bör ombudsmannaämbetet erhålla viss personalförstärkning för att kunna möta de ökade arbetsuppgifterna på pris- och konkurrensbegränsningsområdena. Utvidgningen av ämbetets verksamhet kommer av naturliga skäl att medföra större omkostnader. Den uppräknade omkostnadsanslaget, som föreslagits såväl i ämbetets petitaframställning som av utredningen, har jag i och för sig ingen erinran mot. Omorganisationen av ämbetet kommer emellertid, såsom tidigare framhållits, inte att ske förrän vid ingången av år 1957. Till följd av denna omständighet och med hänsyn till att den av utredningen föreslagna

utbyggnaden av ombudsmannaämbetet inte genomföres till alla delar bör omkostnadsanslaget inte uppräknas med högre belopp än 6 000 kronor. Därav torde 1 000 kronor hänföras till anslagsposten till reseersättningar och 5 000 till expensposten. Anslaget bör sålunda för budgetåret 1956/57 uppföras med (13 200 + 6 000 =) 19 200 kronor.

Statens priskontrollnämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 340 000	1 346 893
1955/56 (statsliggaren s. 957) ..	1 372 400	
1956/57 (förslag)	679 500	

Y r k a n d e

Statens priskontrollnämnd (skr. 26/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 477 000 kronor.

M o t i v

I avvaktan på resultatet av 1954 års priskontrollutredning utgår priskontrollnämnden vid sin anslagsberäkning för nästa budgetår från att nämndens verksamhet kommer att bedrivas i stort sett enligt samma linjer som för närvarande. En fortsatt verksamhet enligt gällande direktiv för nämnden kräver en tills vidare i stort sett oförändrad organisation. Nämnden beräknar medelsbehovet för avlöningar under budgetåret 1956/57 till 1 477 000 kronor. Ökningen i förhållande till avlöningsanslaget för innevarande budgetår, 104 600 kronor, är i huvudsak motiverad av den under år 1955 inträffade lönehöjningen för statstjänstemännen samt av ett till 10 000 kronor beräknat ytterligare medelsbehov för ersättningar till sakkunniga och tillfälligt anställda.

Departementschefen

Vid bifall till de i det föregående framlagda förslagen kommer priskontrollnämnden att avvecklas med utgången av år 1956. Till följd härav bör anslagen för budgetåret 1956/57 till avlöningar och omkostnader vid nämnden beräknas med hänsyn till utgifterna under ett halvt år.

I det av priskontrollnämnden yrkade anslagsbeloppet för avlöningar ingår beräknade löner till personalen vid statens upplysningsbyrå med 108 000 kronor. Medelsanvisning för byrån bör emellertid fr. o. m. nästa budgetår inte ske under priskontrollnämndens anslag. Frågan om upplysningsbyråns ställning och sättet för bestridande av kostnaderna för dess verksamhet kommer att behandlas i det följande.

Priskontrollnämndens förslag till medelsanvisning under avlöningsanslaget för nästa budgetår innebär beträffande ersättning till chefstjänstemännen och övrig fast anställd personal vid den egentliga nämnden och priskon-

toret i Stockholm en automatisk höjning till följd av 1955 års lönerreglering. Nämndens beräkningar av dessa ersättningar torde i och för sig böra godtagas. Däremot kan jag inte biträda yrkandet om ökad medelsanvisning för ersättningar till sakkunniga och tillfälligt anställda.

I enlighet med vad jag sålunda förordat torde löneutgifterna för priskontrollnämnden och priskontoret i Stockholm beräknas till $\left(\frac{1\,372\,400 - 108\,000}{2} + \frac{104\,600 - 10\,000}{2} \right) = 679\,500$ kronor. Avlöningsanslaget bör sålunda för budgetåret 1956/57 uppföras med 679 500 (— 692 900) kronor.

Statens priskontrollnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	360 000	295 932
1955/56 (statsliggaren s. 960) ..	369 000	
1956/57 (förslag)	159 500	

Yrkanden

Statens priskontrollnämnd (skr. 26/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 23 000 kronor till 392 000 kronor.

Motiv

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1956/57 har nämnden utgått från utgifterna under tiden 1 januari—30 juni 1955. Beräkningen framgår av följande sammanställning.

Anslagspost (delpost)	Medels- åtgång 1/1-30/6 1955	Anvisat 1955/56	Nämndens förslag 1956/57
1. Sjukvård m. m.	4 605	16 000	10 000 (— 6 000)
2. Reseersättningar	31 955	70 000	70 000
3. Bränsle, lyse och vatten	3 400	6 000	7 000 (+ 1 000)
4. Övriga expenser.....	83 170	149 000	170 000 (+ 21 000)
5. Trycknings- och annonskostnader	66 342	128 000	135 000 (+ 7 000)
Summa kronor	189 472	369 000	392 000 (+ 23 000)

2. I fråga om resekostnader har hänsyn tagits till den allmänna taxehöjningen. Vidare har reseersättningar till utom Stockholm boende ledamöter inräknats med 3 000 kronor. Sistnämnda kostnader har tidigare bestritts från avlöningsanslaget.

4. Det större medelsbehovet för övriga expenser beror på ett beräknat ökat utnyttjande av hålkortsmaskiner vid bearbetning av nämndens utredningar.

Departementschefen

Såsom framhållits under närmast föregående punkt bör fr. o. m. nästa budgetår någon medelsanvisning för statens upplysningsbyrå inte ske under priskontrollnämndens anslag. I det av nämnden yrkade anslagsbeloppet för omkostnader ingår beräknade utgifter för upplysningsbyrån med sammanlagt 52 000 kronor. Av sistnämnda belopp hänför sig till sjukvård m. m. 600, reseersättningar 1 000, bränsle, lyse och vatten 1 400, övriga expenser 14 000 samt till tryckningskostnader 35 000 kronor. Nämndens omkostnadsanslag bör alltså nedräknas till följd av att dessa kostnader inte kommer att belasta anslaget.

Nämndens förslag till ökning med 21 000 kronor av delposten till övriga expenser kan jag inte biträda. I övrigt har jag ingen erinran i oeh för sig mot nämndens beräkningar av medelsbehovet under nästa budgetår.

Med hänsyn till att anslagen till nämnden skall beräknas endast för ett halvt år bör sålunda omkostnadsanslaget för budgetåret 1956/57 uppföras med $\left(\frac{369\,000 - 52\,000}{2} + \frac{23\,000 - 21\,000}{2} = \right)$ 159 500 (— 209 500) kronor.

Avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd

	Anslag
1956/57 (förslag)	180 000

De i det föregående framlagda förslagen beträffande den fortsatta statliga verksamheten på pris- och konkurrensområdena innebär bl. a., att de övervakande och utredande arbetsuppgifter, som f. n. ankommer på statens priskontrollnämnd, den 1 januari 1957 i huvudsak övertages av statens pris- och kartellnämnd. Det finns anledning utgå från att priskontrollnämndens personal i viss omfattning kan beredas anställning hos denna myndighet. Å andra sidan är det ofrånkomligt att ett antal befattningshavare vid nämnden inte kan inordnas i den nya organisationen. Det synes mig skäligt att den sålunda friställda personalen tills vidare under en avvecklingsperiod beredes möjligheter till sysselsättning inom pris- och kartellnämnden.

Avvecklingen av den övertaliga personalen från priskontrollnämnden bör ske så snabbt som möjligt och vara avslutad senast vid utgången av år 1957. Därvid bör all rimlig hänsyn tagas till ifrågavarande tjänstemäns berättigade intressen och alla möjligheter för att bereda dem annan likvärdig anställning beaktas. Det torde få ankomma på pris- och kartellnämnden att leda överflyttningen av ifrågavarande personal till andra offentliga organ eller till privat tjänst. Nämnden bör därvid samråda med den offentliga arbetsförmedlingen, statliga och kommunala myndigheter samt ifrågakommande enskilda institutioner. Vidare bör eftersträvas att åstadkomma en jämnt fördelad avgång av den övertaliga personalen, så att inte alltför många tjänstemän på en gång kommer att konkurrera om tillgängliga place-

ringsmöjligheter. Med hänsyn därtill bör anstånd med ett eljest motiverat entledigande kunna ges under viss övergångstid, dock under förutsättning att lämpligt arbete inom pris- och kartellnämnden kan beredas vederbörande tjänsteman. Å andra sidan bör entledigande kunna på ansökan beviljas utan iakttagande av föreskriven uppsägningstid.

För den personal vid priskontrollnämnden, som tills vidare beredes arbete inom pris- och kartellnämnden, torde skälig hänsyn tagas till tidigare löneställning inom priskontrollnämnden. De särskilda pensionsbestämmelserna för befattningshavare vid statens krisorgan bör i fråga om dessa tjänstemän tillämpas även under avvecklingsperioden.

Kostnaderna i samband med priskontrollnämndens avveckling i den ordning som nu förordats kan inte i detalj beräknas. Med utgångspunkt från de i nämndens petitaframställning beräknade avlöningskostnaderna och utgifter i övrigt torde emellertid medelsbehovet för avvecklingen kunna uppskattas till ca 360 000 kronor för ett år räknat. Då avvecklingen skall börja den 1 januari 1957 erfordras för nästa budgetår endast hälften av nämnda belopp eller 180 000 kronor. Jag förordar sålunda att för täckande av avvecklingskostnaderna för priskontrollnämnden under budgetåret 1956/57 anvisas ett särskilt anslag av 180 000 kronor. Anslaget, som bör få förslagsanslags karaktär, torde ställas till pris- och kartellnämndens förfogande enligt de bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan komma att meddela.

Kostnader för statens upplysningsbyrå

	Anslag
1956/57 (förslag)	160 000

Statens upplysningsbyrå har enligt särskilt förordnande av Kungl. Maj:t alltsedan den 1 oktober 1945 fullgjort de uppgifter, som tidigare ankom på upplysningsavdelningen inom dåvarande statens informationsstyrelse. Huvudsakligen av praktiska skäl har upplysningsbyrån, som ett i övrigt fristående organ, formellt blivit underställd statens priskontrollnämnd och kostnaderna för byråns verksamhet har bestridits från anslagen till denna myndighet.

Upplysningsbyråns nuvarande arbetsuppgifter omfattar bl. a. utgivande av publikationen »Från departement och nämnder». Vidare verkställer byrån genomgång i väsentliga delar av den svenska dagspressen samt distribuerar i anslutning därtill pressklipp främst till regeringens ledamöter och utrikesdepartementets pressbyrå. Utsändningen av vissa statliga tidskrifter sker också genom upplysningsbyråns försorg. Byrån medverkar därjämte i statliga upplysningskampanjer och bedriver konsulterande verksamhet i fråga om publicitet och annonsering. Slutligen må nämnas, att upplysningsbyrån handlägger frågor rörande de statliga krisorganens annonsverksamhet, den s. k. folkhushållningens annonsering.

Personalen vid upplysningsbyrån består f. n. av nio befattningshavare,

nämligen en chef med halvtidstjänstgöring, en redaktör för publikationen »Från departement och nämnder», en redaktör för pressklipp, fyra s. k. granskningsbiträden, ett kanslibitråde och en expeditivsvakt.

Såsom framgår av redogörelsen i det föregående för priskontrollutredningens organisationsförslag har utredningen funnit, att frågan om upplysningsbyråns ställning bör bli föremål för särskild undersökning. Tills så hunnit ske bör enligt utredningen byrån anslutas till det nya pris- och kartellorganet. Statskontoret har i sitt yttrande över utredningens förslag ansett det böra övervägas att i stället anknypa upplysningsbyrån till statsdepartementens organisationsavdelning. Byråns ledning har under hand förklarat sig dela statskontorets uppfattning i denna fråga.

För egen del finner jag det mindre lämpligt att ansluta upplysningsbyrån till den föreslagna pris- och kartellnämnden. Byråns arbetsuppgifter synes sålunda knappast ha någon direkt anknytning till den nya myndighetens verksamhet. I stället finner jag skäl tala för statskontorets förslag att anknypa upplysningsbyrån till statsdepartementen. En sådan ordning förefaller praktisk särskilt med tanke på byråns verksamhet i fråga om pressklipp, upplysningskampanjer och utgivande av tidskriften »Från departement och nämnder». Jag förordar sålunda, att statens upplysningsbyrå inordnas i statsdepartementens organisationsavdelning. Det synes lämpligt att så sker redan fr. o. m. den 1 juli 1956. Kostnaderna för nämnda organisationsavdelning bestrides från anslag under sjunde huvudtiteln. Av budgettekniska skäl torde emellertid för budgetåret 1956/57 erforderlig medelsanvisning för upplysningsbyråns del ske under ett särskilt förslagsanslag under tionde huvudtiteln. Anslaget bör benämnas Kostnader för statens upplysningsbyrå.

I fråga om medelsbehovet för löner och övriga utgifter vid upplysningsbyrån anser jag mig böra godtaga den i priskontrollnämndens petitaframställning gjorda beräkningen. Sålunda bör för nästa budgetår anvisas 108 000 kronor till avlöningar och 52 000 kronor till omkostnader. Anslaget torde alltså för budgetåret 1956/57 böra uppföras med $(108\ 000 + 52\ 000 =)$ 160 000 kronor.

Hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda i olika hänseenden anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. godkänna, att en statens pris- och kartellnämnd inrättas den 1 januari 1957 i huvudsaklig överensstämmelse med det av mig framlagda förslaget;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med i det föregående framlagda förslag, med tillämpning tills vidare från och med den 1 januari 1957 dels fastställa personalförteckning för statens pris- och kartellnämnd, dels ock vidtaga ändringar i personalförteckningen för ombudsmannaämmbetet för näringsfrihetsfrågor;

III. godkänna följande avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas under tiden 1 januari—30 juni 1957:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	27 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	496 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	127 600
	Summa kronor 661 400

IV. godkänna följande avlöningsstat för ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	147 700
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 800
	Summa kronor 178 500

V. under riksstatens tionde huvudtitel för budgetåret 1956/57 såsom förslagsanslag anvisa till

a) *Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar 661 400 kronor;*

b) *Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader 150 000 kronor;*

c) *Näringsfrihetsrådet: Avlöningar 89 000 kronor;*

d) *Näringsfrihetsrådet: Omkostnader 9 200 kronor;*

e) *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar 178 500 kronor;*

f) *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader 19 200 kronor;*

g) *Statens priskontrollnämnd: Avlöningar 679 500 kronor;*

h) *Statens priskontrollnämnd: Omkostnader 159 500 kronor;*

i) *Avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd 180 000 kronor;*

j) *Kostnader för statens upplysningsbyrå 160 000 kronor.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bo Gejrot

Statens pris- och kartellnämnd

Styrelse:

ordförande + 12 ledamöter

1 överdirektör Cp 17

Första utredningsbyrån:

1 byråchef Ca 37
 1 byrådirektör Ce 31
 2 förste aktuarier Ce 29
 2 förste aktuarier Ce 27
 4 amanuenser i reglerad befordringsgång
 4 assistenter Ce 21
 1 kanslibitråde Ce 11
 1 biträde i reglerad befordringsgång

16 tjänstemän

Andra utredningsbyrån:

1 byråchef Ce 37
 2 förste aktuarier Ce 29
 2 förste aktuarier Ce 27
 4 amanuenser i reglerad befordringsgång
 4 assistenter Ce 21
 1 kanslibitråde Ce 11
 1 biträde i reglerad befordringsgång

15 tjänstemän

Tredje utredningsbyrån:

1 byråchef Ce 37

Utredningssektionen:

1 förste aktuarie Ce 29
 1 förste aktuarie Ce 27
 1 amanuens i reglerad befordringsgång
 2 assistenter Ce 21
 1 kanslibitråde Ce 11

Administrativa sektionen:

1 förste byråsekreterare Ce 29
 1 kassör Ce 15
 2 kontorister Ce 13
 1 biträde i reglerad befordringsgång

Skriocentralen:

1 kanslibitråde Ce 11
 4 biträden i reglerad befordringsgång

Publiceringssektionen:

1 förste byråsekreterare Ce 27
 1 amanuens i reglerad befordringsgång
 1 biträde i reglerad befordringsgång

Expeditionen:

1 förste expeditionsvakt Ce 12
 1 expeditionsvakt Ca 10
 1 expeditionsvakt Ce 10
 2 biträden i reglerad befordringsgång (telefonister)

Statistiska byrån:

1 byråchef Ce 37
 1 förste aktuarie Ce 29
 1 förste aktuarie Ce 27
 3 amanuenser i reglerad befordringsgång
 1 förste kansliskrivare Ce 17
 1 kansliskrivare Ce 15
 3 kontorister Ce 13
 1 kanslibitråde Ce 11
 3 biträden i reglerad befordringsgång

Kontrollsektionen:

1 byråsekreterare Ce 25
 1 assistent Ce 23
 5 kontrollanter Ce 19

22 tjänstemän

Innehållsförteckning

Inledning	3
Förslag angående inrättande av en statens pris- och kartellnämnd	5
Nuvarande organisation	5
Priskontrollutredningens förslag	6
Yttranden	10
Departementschefen	15
Statens pris- och kartellnämnds organisation m. m.	19
Priskontrollutredningens förslag	19
Yttranden	25
Departementschefen	31
Anslag till statens pris- och kartellnämnd	38
Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar	38
Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader	39
Övriga organisations- och anslagsfrågor	40
Näringsfrihetsrådet: Avlöningar	40
Näringsfrihetsrådet: Omkostnader	43
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar	44
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader	49
Statens priskontrollnämnd: Avlöningar	50
Statens priskontrollnämnd: Omkostnader	51
Avvecklingskostnader för statens priskontrollnämnd	52
Kostnader för statens upplysningsbyrå	53
Hemställan	54
Bilaga	56